

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1986

ÁPRILIS

Hogyan legyünk drámaírók?

Volt kezdetben a naív lélek, aki azt képzelte, hogy a színházban csupa ugrásra kész színházi ember várja; rendezők, dramaturgok, színészek, ha csak egy csöpp fantáziát látnak a szükségképpen íróasztal mellett készült elmeszüleményben, izekre szedik, hozzáadják az íróasztal mellett aligha megszerezhető színpadi tapasztalataikat. Sőt, mivel a színházi ember, illetve az író ugyanabban a világban él, ugyanazok a cipők szorítják vagy lötyögnek a lábán, talán már a megírás embrionális állapotában is egymásra találhat.

Az író, ha színpadi művet ír, valóban rengeteg emberrel találkozik; vitatkozik, viaskodik, megsértődik vagy nem sértődik meg; még az is megeshet vele, hogy őszinte meglepetésére bemutatják — mindezenközben végérvényesen magára marad; magánya magára hagyatottság, távolról sem termékeny alkotói magány. A színház termelő nagyüzem, az olvasópróbára a darab készen van — vagy akkor már teljesen mindegy, hogy készen van-e —, a színészek még a járásokat sem rögzítették, amikor nyomdába kerül a plakát, a műsorfüzet, immáron csak iszonyú bonyodalmak árán megváltoztatható dátumokkal... Hol van idő, energia, türelem, s mindezek eredőjeként hozzáértés ahhoz, hogy a darab ott nyerve el végső formáját, ahol a legtökéletesebben elnyerheti: a színpadon, a színészek hangján?

Munka persze folyik azért, rendező, dramaturg, író találgatja magánlakásokon, presszókban a szöveget és az előadást. Nélkülözhetetlenek, fontosak ezek a megbeszélések, mindamellett az írónak olyan érzése támad, hogy bekötött szeműek célba dobogálása folyik, ki-ki másképpen képzelet el a célt, s ezek egyeztetése reménytelen.

Fölvirrad végre a próbák napja. Az író ott feszeng a próbákon, megpróbál udvariasan viselkedni, kész arra, hogy végrehajtsa minden változtatást, ami a darabja szellemében fogant, s jobbá teheti azt. Aztán, ha őszinte magához, be kell vallania, hogy a legszebb írói munkaidő, a délelőtt arra megy el, hogy világossá váljék előtte: itt volt ügyetlen, ott követett el tapasztalatlanságból eredő sutaságot, de a lényeg már nem változik, már megváltoztathatatlan. A gépezet már be-kapta. Néha reménykedő pillantást vet arra az emberre, aki mindent összefüggéseiben lát, de ez az ember, a rendező — külsőre mindig nagyon magabiztos — kétségbeesetten viaskodik, hogy a hullámok fölött tartsa a fejét, s többnyire már csak ilyen típusú kérésekkel fordul hozzá: „Jean, igazítsa meg a művésznő szövegét”, és Jean megigazítja, ha van egy csöpp esze.

De akkor már minden jóvátehető, a légüres tér immár tökéletes az író körül.

Hogyan? Hát senki sem segít szegény írón? Dehogy-nem! Rengeteg tanácsot kap, de ha eltekint a leggyakoribbtól, egyszersmind a legkényelmesebbtől: „írjál egy jó darabot, apám, a többit bízd ránk”, jobb, ha átbocsátja magán ezeket, mint a vizet a szűrőn, s ha szilárd halmazállapotúak, észrevétlenül elhajol előlük. Otthon pedig örvend, hogy csak a fél fülét vitték le. Pedig az író szeretne beköltözni a színházba, a klasszikus intelm értelmében, s igazán nem ő tehet róla, hogy a színház lakhatatlan nagyüzem.

Ilyen kétségek közepette kíván szólni az alábbi darab egy nemzedék közérzetéről. Arról a nemzedékről, mely igazán szeretne már beköltözni — mint író a színházba — egy lakható életbe.

Kolozsvári Papp László

Világítók

Színmű két részben

Szereplők:

KAPITÁNY	negyvenöt éves
SÁNDOR	negyvenöt éves
ARANKA, a felesége	harmincöt éves
PÉTER	negyvenöt éves
JOLÁN, a felesége	negyvenöt éves
ÁRON	negyvenöt éves
EDIT, a felesége	harmáncnyolc éves
KINGA, Péter húga	harmincöt éves
BOLDIZSÁR úr	ötvenéves
FERKÓ	negyvenéves

Játszódik az Alföldön, napjainkban

Rusztikus nyaralónak berendezett parasztház szedett-vedett szobája. Bűbos kemence, körbefutó padka. Báránypörökkel letakart sarokpad, iksz-lábú asztal, fejő-székek, tuskók. Falitéka, rajta elrongyolódott, alkalmasint otffelejített könyvek. A falakon lopótökök, tányérok. Minden törött, koszos, poros. Egyetlen kis fakeresztes ablak. Villany nincs. A szoba petróleumlámpákkal, gyertyákkal, viharlámpákkal jól bevilágítható. A bejárati ajtón kívül még egy ajtó van a szobában, ezen át a konyha-kamra-pincébe lehet jutni. Borzongató, kísérteties este. Félhomály. Egyenletes, monoton szélzúgás az egész előadás idején. Néha elhalkul, máskor, szükség és valóságosság szerint fölerősödik. Valahol vacsorára harangoznak

KAPITÁNY (lámpással járka a ház körül, a lámpás fénye föl-fölvillan az ablakban. Halk, bugyborékoló, kivehetetlen értelmű rikkantásokat hallat, ebből énekszó bontakozik ki) Cserebogár, sárga cserebogár... mikor lesz nyár?... élek-e... ?

Kulcszörgés, rozsdás lakat csikorgása, csattanása. A Kapitány bejön, seprű, vödör, személtapát van nála. Sópróget, de inkább csak fölveri a port. A bútorok alá sópri a szemetet

Rend a lelke mindennek! (A Tell Vilmos nyitányának dallamára) A rend, a rend, a rend... A rend, a rend, a rend, a rend... ! (Megdermed) Ha-rangoznak... Vajon kinek harangoznak? (A harangozás véget ér) Vajon...? Allj! Megállj! Senki se mozdul! Fel a kezekkel! (Főlemeli a kezét, magasba tartja a seprűt és a lapátot, mintha az ő hátába nyomtak volna fegyvert) Megadom magam, minden-kinek megadom magam... Ne lőjete, ne, neeeee, neeee ... ! (Hirtelen megperdül, kiüti az „ellenség” kezéből a fegyvert) Hahh ! Térdre. Térdre!!! Ki vagy? Áru! Imperialista ! Angol-amerikai imperialista! Eisenhower! Tito! Láncos kutyák! Reszkessetek, hiénák, sakálok, sintérek! Hahh ! Hahh ! (Ráfogja a seprűt a székekre, fenyegetően járka előttük) Most a kezem-ben vagytok, talpnyalók. Ütött az utolsó órátok! Ütött az igazság órája ! (Elsüti a seprűnyelet) Bumm, bumm, bumm, nesztek, nesztek, kell még?, kell még ? Vagy-tok még ... ?! (Könnyesen elérzékenyülő, gyerekes hangon) Né, cica! Pi-ci-ci-ci-ci. Gyere ide, gyere a Kapitányhoz. Én vagyok a Kapitány. Kérsz tejeckét? (Tányérkát tesz a padlóra, üres üvegből tölt a képzeletbeli macskának) Gyere, igyál. Igyál szépen. Nem iszol? Tej. Finom tejecke ... Tőlem nem kell félni, én vagyok a Kapitány... Hopp, megvagy! Most megfogtalak. Jó cica, puha cica, meleg cica. (Össze-gömbölyödik a kemence padkáján, simogatja a nem

létező macskát) Odakint hideg van, ősz van, és jönnek a kutyák. Nagy, zöld szemű, farkasfogú, loboncos kutyák jönnek. Félni kell. Láncos kutyák jönnek, imperialista kutyák jönnek (elfogja a pánik), hozzák az atompisztolyt, és csattog a foguk, lángol a pofájuk, és jaj!, jönnek, jönnek, jönnek!

Összekuporodva nyüszít. Kintről érkező Trabant zúgása, fékezése hallatszik. Reflektorfény vetül be az ab-lakon

SÁNDOR (kint) Hé ! Van itt valaki? Te vagy az, Kapitány? (Arankához, kint) Biztos a Kapitány. Nem feszítették le a lakatot. Hozd az ágyneműt.

KAPITÁNY (megnyugodva dúdol) Kiscicám aludj el már.

Elalszik a sok-sok virág ...

ARANKA (kint) Csoda, hogy be tudunk hajtani. De mi lesz, ha esni fog, ha feláznak az utak...

SÁNDOR (bejön, meg van pakolva szatyrokkal, csomagokkal) Akkor majd itt eszi a rozsdá ezen a télen, nem Budapesten. Nem mindegy neked? (Nézegeti a csomagokat) Melyikbe tetted a gyertyát? Remélem, nem hagytuk otthon. (A Kapitány halkán kuncog a sutban) Tudom, hogy itt vagy. (Előrelép, felrúgja a vödört, éktelen csörömpölés) Még jó, hogy nem hoz-tál vizet...

ARANKA (bejön, ágyneműköteget hoz, nylonzsákban, ledobja a földre. Fáradt, unott, kötekedésre kész. Neki támaszkodik az ajtófélfának, rágyújt) Hányhatnékom van. Valahányszor meglátom ezt a szemét-dombot, hányhatnékom van. Eddig legalább csak nyáron láttam. De most ősszel olyan sivár, olyan kietlen, olyan...

SÁNDOR (gúnyosan) Mint a magyar Alföld. S rajta egy tanya. A valóság minden hasonlatot fölülmúl. KAPITÁNY (kidugja a fejét a rejtékhelyéről, széles

mosollyal) Itt a kiscica.

SÁNDOR (Arankához) Mondtam, hogy itt van. (Szere-tettel)

Na, Kapitány, voltak az imperialisták? KAPITÁNY A cicák voltak...

ARANKA Na, csak rajta, ereszkedj le a bolondhoz is, értsd meg őt is, emeld magadhoz.

SÁNDOR (menekül a Kapitányhoz a felesége elől) És Eisenhower, és a láncos kutya...? Most ne félj, Kapitány. Itt vagyunk. Nézd, Aranka. Emlékszel még Arankára?

ARANKA És akkor lord Alexander bemutatta feleségét az ellentengernagynak.

SÁNDOR Hová tetted a gyertyákat?

KAPITÁNY A kiscica itt sirt egész éjjel, és egyedül volt (könnyes hangon), egyedül, mint az ujjam. ARANKA Ide egyetlen gyertya kéne. Alátartani ennek az egész koszfészeknek, és ...

KAPITÁNY Bumm !

SÁNDOR Meglátod, mindenki el fog jönni. Áronnal én magam beszéltem.

ARANKA Őrasága! Hiszen nyáron is csak egyszer méltóztatott lefáradni ide a magas hivatalából. Most pedig ősz van, november van, eső, szél...

SÁNDOR Péterék pedig alig várják, hogy jöjjünk.

ARANKA Kinga is itt lesz?

SÁNDOR (a szájára teszi az ujját, int a Kapitány felé)

Mindenki, mindenki.

KAPITÁNY És jött az ellenség, és én löttem, bumm, bumm, bumm!

SÁNDOR (Arankához, halkán) Jobb, ha nem játszottunk a tűzzel, ki tudja, mit ért meg. (A Kapitányhoz) Jól van, Kapitány, de most menj szépen, hozz vizet a kútról.

KAPITÁNY De a cica... Mi lesz a cicával?

SÁNDOR Majd én vigyázok rá. Add ide, óvatosan. (Gyöngéden átveszi a képzeletbeli macskát, simogatja)

A Kapitány hálás mosollyal kimegy, magával viszi a vödört

ARANKA Meghasad a szívem. Vigyázz, hová teszed azt a macskát, mert még számon kéri rajtad a falu bolondja. Aztán lesz kapsz, ha nem lesz meg... Mindenki Sándorkája. A nemes szívé, a belátó, a kegyeletes ...

SÁNDOR *(csúfondárosan leteszi a macskát a kemence padkájára, leül, csüggedt, fáradt)* Hát itt vagyunk...

ARANKA Vigyázz, kifut a macska.

SÁNDOR Pedig szeretem ezt a helyet. Itt minden a kezem nyomát viseli ... Olyan is.

ARANKA *(megenyhülve)* Be kéne gyűjtani.

SÁNDOR Gyere ide, ne durcáskodj már, gyere ide. *(Aranka kelletlenül közelebb megy)* Néha engem is elfog a kétség. De nem! Legyen egyetlen nap, egyetlen nap az évben, amikor nem úgy jövünk össze, mint egy köteg uszadéka egy iszapos parton. Legyünk egyszer többek, mint emberek számszerű összege. Tudom, Sándorka, az idealista... *(Keserűen nevet)* Szenteltvíz a halottra?

ARANKA Annál azért jobb. Világítás! Hoztam gyertyát.

Gyertya, az van. Egy egész zsákkal.

SÁNDOR A múlt nyáron jó volt itt, emlékszel? Pedig sok itt a szűnyög.

ARANKA *(fázósan összehúzza magán a kabátot)* Most legalább nem lehet levetközni.

SÁNDOR Olyan rossz volt?

ARANKA Állandóan az volt az érzésem, hogy figyel valaki. Mintha messzelátóval figyelt volna valaki, valahonnan a magasból. Szégyelltem magam... *(Mintegy magának)* Az már valami, ha egy harmincöt éves, kétgyerekes asszony szégyelli magát a férjével.

SÁNDOR A magasból...?

Kintről behallatszik a Kapitány éneke: „Cserebogár, sárga cserebogár ...

Itt a kút gémje a legmagasabb pont, ameddig csak ellát a szem.

ARANKA *(határozottan)* Márpedig figyelt valaki. Éj-jel-nappal. A magasból.

SÁNDOR A magasból...? Most valahogy mintha értelmét vesztette volna az egész. *(Összeszedi magát)* De nem baj! Együtt leszünk, fokhagymás zsiros kenyeret fogunk enni, mint régen...

ARANKA És berügtok.

SÁNDOR Berügnék, s akkor majd átjár valami melegség. Hogy együtt vagyunk, hogy újra, és mindenképpen együtt vagyunk. *(Hirtelen nyugtalansággal)* Mit gondolsz, sikerült Péternek megtalálnia a helyet?

ARANKA *(kitör)* Hát nem mindegy neked, hogy hol van az a hely? Mindenhol föld van, temethették bár-hová! Gyűjts meg egy gyertyát, tedd le a földre! Biztos lehetsz benne, hogy halott van alatta. Nem mindegy, hogy hol fogunk világítani? S hogy kinek?

SÁNDOR Nagyon ritkán még remélem, hogy nem. Ritkán, egyre ritkábban.

ARANKA *(odamegy a férfihez, megsimogatja a fejét)*

Na, jól van, gyere, csináljunk egy kis meleget ebben a veremben. Lehet itt egyáltalán tüzet gyűjtani?

SÁNDOR Ha a kemencét gondolod, abban igen.

Korhadtt léckerítés maradványa. Végében ágas. Az egyik rúdján feneke vesztett köcsög. Péter és Jolán jön. Jolán hatalmas termetű, fizikai munkában elnehezült, megizmosodott asszony. Nagyon szép nő volt, ez most is meglátszik rajta. Péter cingár, gyorsbeszédű. Jolán kezében mázas zsírosbödön, vállán, átalvetőben két nagy házikenyer. Péternél egy fűzet. Mindkettőnél viharlámpa. Monoton szélzúgás

KAPITÁNY *(kintről)* Ó, hát itt vagytok?! Gyertek csak, gyertek ... Egy lépést se, mert lövök! Állj, vagy lövök! *(Vödöröcsörömpölés, lánccsörgés)* Hol a puskám? Jaj, hol a puskám...?

JOLÁN A Kapitány már itt van.

PÉTER Az előbb mintha fényt láttam volna... Jaj, Jolánkám, édes Jolánkám, én olyan boldog vagyok! El sem tudom mondani, hogy milyen borzasztóan boldog vagyok!

JOLÁN Csak a Kapitány.

PÉTER Vajon tetszeni fog nekik a köszöntőm? Fogd már ezt a lámpát ... Magasabbra ! *(Kinyitja a fűzetet, olvas)*

Tisztelt barátok, kik vig torra gyűltek, hozzátok szólok, kik ott elvegyültek a messzi Budapest fényében, zajában, kikkel együtt vagyok e boldog hazában...

JOLÁN Valaki motoz. Kapitány! Hé, Kapitány, te vagy az?

PÉTER *(hirtelen nyugtalansággal)* Vajon Áron eljön? JOLÁN Eljön. Miért ne jönne el?

PÉTER Jolánkám, édes Jolánkám, én olyan boldog vagyok... *(Tétován)* Csak azért gondolom, mert ilyen-kor összel... szóval novemberben... csak a var-jak... Nyáron is csak egyszer volt ...

JOLÁN Ha Sándor hívja, eljön.

PÉTER Ó, Sándor, ő a mi lelkünk! Áron talán segíthetne. Ha te megkérned.

JOLÁN Áron nem fog segíteni. Áron még soha senki-nek sem segített.

PÉTER El kellene mennünk innen, már rég el kellett volna mennünk innen.

JOLÁN Nem megyünk sehová.

PÉTER Már rég egy egész ország olvashatná a verseimet, egy egész ország! Valaki jár itt. Kapitány, te vagy az?! *(Vödöröcsörömpölés)* Csak a Kapitány. Ó, a föld, a jó, kövér magyar föld! Legyen áldott minden porszedem! *(Letérdel, megsókolja a földet)*

JOLÁN Állj fel, összepiszkolod a nadrágodat.

PÉTER Vajon megkapták a versemet? Kivágtam az újságból, és mindenkinek küldtem belőle. *Holdfény a pusztán!*

Holdfény a pusztán,

éji órán,

nézz be minden ablakon.

Holdfény a pusztán,

éji órán,

ragyogd be kicsiny lakom ...

JOLÁN Megkapták. Én tettem postára.

PÉTER Ha Áron elintézné, elmehetnék innen. JOLÁN Akkor megyünk el innen, amikor csak tetszik. PÉTER Ez igaz, de...

Én nagyon szeretek itt lenni,

édes Jolánkám, nagyon szeretek. De többet szeretnék, adni szeretnék. Néha úgy érzem, óriás vagyok. *(Tovább szaval)*

A holnap itt is készül,

tollpercenéssel,

szelíden.

Tollhegyről szívek tengerébe csöppen

a szívem.

Ó, holdfény a pusztán,

éji órán...

Valaki jár itt. Te vagy az, Kapitány?

KAPITÁNY *(bejön, most szinte normális hangon, értelmesen beszél)* Én vagyok, Péter.

PÉTER ,Megjöttetek? Itt vannak már?

KAPITÁNY *(szinte gúnyosan)* Ki jött meg? A Kapitány mindent lát. Mindig lesben áll ...

JOLÁN *Vizért küldtek?*

KAPITÁNY *Vizért...? (Földérül)* Vizért ! Igen ! Itt vannak, itt vannak...

PÉTER Kinga is itt van?

JOLÁN *(élesen)* Péter!

PÉTER Kinga, Kinga. Ismered Kingát, a húgom. KAPITÁNY *(mintha erősen töprengene valamin)* A húgom ...

JOLÁN Nem tudnád néha befogni a szád. Néha, csak néha...

PÉTER És Áron? Az az ősz hajú, az a szép ember, aki ebben?! Én csak azt akartam...

JOLÁN *(türelmet vesztve)* Menjünk már, hagyd békén a Kapitányt...

KAPITÁNY A húgom...

JOLÁN *Össze kell szednünk a házat, menjünk!* PÉTER És

Áron? Az az őszhajú, az a szép ember, aki olyan szépen énekel? Nem emlékszel, Kapitány? Neked is tetszett, még táncoltál is rá a múlt nyáron. Jaj, édes Jolánkám,

emlékszel, amikor a Kapitány táncra perdült? Majd megszakadtunk a nevetéstől. Csak úgy csapkodta a térdét.

Igy, Kapitány! Lássuk, tudod-e még? (Táncol, a Kapitány tétován utánozza) Hoppsza Sári, hoppsza, hó, minden nap

egy forduló...

KAPITÁNY Hoppsza Sári, hoppsza, hó... Kinga, Kinga. A Kapitány tudja. Olyan, mint a cica, puha, meleg. Jaj, a cica, hová ;ment a cica?

JOLÁN Egészen megbolondítod ezt a bolondot. Gyerünk, Kapitány, menj a kútra. Menj már, menj ... ! *(Tuszkolja kifelé a Kapitányt)*

KAPITÁNY A kútra... Kinga, Kinga ... Puha, meleg, mint a cica? Hová ment a cica, jaj, hová ment a cica ... ? *(Kimegy)*

JOLÁN Képtelen vagy megérteni, hogy Kinga nem volt itt azóta? ! Ennyit nem tudsz felfogni...?

PÉTER Én megértem, Jolánkám, de én csak... Nem csináltam semmi rosszat, semmi rosszat, én csak azt akartam... Hiszen bolond...

JOLÁN Jól van, menjünk.

PÉTER Jaj, Jolánkám, édes Jolánkám, én olyan boldog vagyok, 'el sem tudom mondani, hogy mennyire boldog vagyok ...

Pléhkrisztus az út mentén. Áron, Edit, Kinga jön. Zseblámpa van náluk. Áron vadászruhában, vállán bőrtokban puska

ÁRON Itt kell betérni. Erre a pléhkrisztusra határozottan emlékszem. *(Edithez)* Mondtam, ugye, hogy csizmában gyere, még jó, hogy nem túsarkú cipőt vet-tél. Csak a feleségével ne induljon el az ember! *(Kingához)* Te meg mit csinálsz? Kinga! Mit csinálsz?

KINGA *(meggyújtja a mécses a Krisztus lábánál)* Mindig meggyújtottam, ha erre jártam.

EDIT Hagyj békét neki, Áron. Pisilnem kell.

ÁRON Parancsoljál. Egyetlen hatalmas árnyékszékben vagyunk. Tessék, parancsoljál. Az árokban vagy inkább a bokorban?

EDIT Add ide a lámpát. De ne menjetek el. *(Kimegy)*

ÁRON *(odamegy a feszület előtt térdeplő Kingához, két kézzel belemarkol a fenekébe)* Mindig izgattak az apácák, amint ott sanyargatják magukat a cellájukban, a feszület előtt ...

KINGA *(közömbösen)* Most ne, megállapodtunk, hogy amíg itt vagyunk, nem.

ÁRON Ó, az emlékek... Az ember lassan megtanulja, hogy a nőkben a lelkük a legszebb. Hány év után is látogatunk vissza a szűkebb pátriánkba...?

KINGA *(eltolja magától Áront)* Hagyj, meglát Edit.

ÁRON Ezt szeretem a nőkben! Hogy minden átmenet nélkül lelkük lesz. *(Lapos üveget vesz ki a zsebéből, iszik)* Aztán mire ebbe belenyugszunk valahogy, a konyhaasztal sarkán húzzák magukra az embert.

EDIT *(kint) Jaj!*

ÁRON Ezzel meg mi van?

EDIT *(bejön, sántít)* Beleléptem egy gödörbe.

ÁRON Csak ne kezd elölről, hogy miért nem jöttünk autóval. A múlt nyáron kerékagyig süppedtünk a sárba. Azért ! Mert ez az út nem Mercedesnek való. Mert itt nincs is Mercedesnek való út.

EDIT Egysikü.

ÁRON Az lett volna egysikü, ha nem késsük le miattad a déli vonatot, és világosan érkezünk meg. Az egysikü lett volna. Megyünk már ... ?

Kinga mozdulatlanul térdepel a feszület előtt

Nem, na nem, szalámszeletelével aprítsák föl a farkam, ha még egyszer elindulok veletek. Az egyik nyöszörög, a másik foházkodik. Péterék is kijöhettek volna élénk az állomásra.

KINGA Malaszttal teljes... Biztos a déli vonathoz mentek ki... szenteltessek meg a te neved, jöjjön el a...

ÁRON *(célzatosan)* Vajon mi van a Kapitánnyal?

EDIT *(gesztus Kinga felé)* Áron ! ... Tényleg nincs ha-tára a férfiak izléstelenségének. *(Lehalkított hangon)* Azóta nem látta. Üristen, a lábam. Te, ez dagad. *(Leül egy kőre)*

ÁRON Ne ülj le. Felfázol. Aztán ülhetsz megint a tinkturáidban. És gyógyszerhárga lesz a seggedelmed . . . Hahaha ... Igyál!

EDIT Nem kérek. Enélkül is hányhatnékom van. Csak azt tudnám, hogy mivel tud rávenni Sándor ezekre

az agyalágyultságokra?! Tisztára meg vagy veszve, hogy eljössz novemberben ebbe a ... *(Észbe kap, Kingához)* Kicsit kopár ez a ti vidéketek. A farkasok úgy érezhetik itt magukat, mint a Paradicsomban.

ÁRON Igyál, na! *(Editbe erőszakolja a pálinkát, aztán odalép Kingához)* És te is ! Hiszek egy... húzd meg... Istenben ... húzd meg... mindenható... na még egyszer... Atyában ! Hej, lányok, rozzant inu lányok, csak ne szeretnélek annyira titeket. *(Nagyot húz az üvegből; Edithez, halkan)* Ha arra gondolok, hogy átlátszó csipkebugyit vett magára a reggel, Triumph melltartót, virágmintás harisnyanadrágot, s most itt térdepel az Alföld kellős közepén, egy pléh-krisztus előtt ... Röhögnyöm kell.

EDIT *(fáraadt közömbösséggel)* Áron. Azért ez már... ÁRON Komikus, eszméletlenül komikus. Nem érzed az ellentmondást... ?

EDIT Fáj a lábam, fázom. Messze van még az a tanya? ÁRON *(halkan, Edithez)* Ott térdel, imádkozik, s a kis rózsaszínű bugyija belevág a fenekébe. De ő maga a szellem, nincs is teste, a muffját is otthon hagyta... *(Benyúl Edit szoknyája alá)*

EDIT *(kituszkolja Áron kezét)* Az érett férfikor monológja. Hát már sohasem tudsz megöregedni?

ÁRON Mi ez? Kutyavonítás? *(Hallgatózik, megjátszott ijedséggel)* Te, ez farkas! Ilyenkor ősszel falkában jönnek le a hegyekből.

EDIT Farkas?! Kinga, hallod, Kinga, vannak itt far-kasok?

KINGA *(fölkáll, leporolja a térdét)* Miért, talán látsz itt hegyeket?

ÁRON Farkas azért még lehet. Válaszoljunk neki. Auuuu ! Auuuu ! Auuuu!

EDIT Jaj, ne, olyan borzalmas. Még a végén tényleg idejönnek az üvöltésedre.

KINGA Legfeljebb egy elbitangolt juhászcutya jöhet ide. S az valamivel veszélyesebb, mint a farkas.

Távolról válasz érkezik Áron üvöltésére: „Auuuu! Auuuu! Auuuu!”

EDIT Mondtam, ugye megmondtam! *Menjünk!* Mit csináljunk? Vedd elő a puskát. Ez Sándor miatt van, mert neked mindig az ő hóbotos, habókos feje után kell menned.

A távolból: „Auuuu! Auuuu! Auuuu!”

ÁRON Hát csak jöjjön! *(Kiveszi a puskát a tokból)* EDIT Én félek. Miért is nem maradtam otthon? Mi

közöm nekem ehhez az egész nyavalyás világításhoz?

KINGA Én szeretem a puskát. A hangokból mindig pontosan tudni lehet, hogy mi történik. Hogy ki örvend vagy 'ki van halálán... *(Révült elragadtatással)* Én itt születtem! Nézzétek ... nézzétek...! ÁRON Nézzük, de semmit sem látunk.

EDIT Menjünk már, félek.

KINGA Itt minden hatalmas. Minden lehet bármekkora. Eltorzulnak az arányok. Nincs mihez viszonyítani. A szénaboglya érhet az ember térdéig vagy lehet akkora, mint egy felhőkarcoló... Vagy akkora, amekkorának mondják.

A távolból: „Auuuu! Auuuu! Auuuu!”

EDIT De ez mi?

KINGA Semmi. Emberi hang. Az állatok itt csendesek. Csak az emberek üvöltének néha. Talán ... *(Be-fogja a fülét)* Nem, nem, nem akarom hallani.

EDIT *(Odalép Kingához, lassan lefejt a kezét az arcáról)* Kinga. Itt vagyunk. Hallod, itt vagyunk. ÁRON *(mintegy magának)* Ó, csak a Kapitány? *(Leereszti a lövésre tartott puskát)*

KINGA *(megrázza magát, nehezen, szakadozottan)* Különböző csend van. A nagy, zárt térségek csendje. Halljátok a szelet? *(Főlerősödik a szélzúgás)* Akkor hallanátok, amikor még lábom van a tengeri. Nyár végén, kora ősszel. Csak úgy sívít, sssss, sssss, sssss . . .

EDIT Ne, Kinga, olyan kísérteties.

KINGA (*Aronhoz*) Igen, ó. A kukoricásban találtam meg. Vérbe fagyva. Hülyére verték. És tudom, *hog*y ki tette. És azt is, hogy miért. Ne féljetek, nem veszem el az eszem. Meggyógyultam, már amennyire ezt gyógyulásnak lehet nevezni... A férfiak bevitték egy pajtába. Lemosták az arcát. Ott álltam az ajtóban, vártam. *Magához* tért, de nem ismert meg ...

EDIT És most újra találkozol vele?

KINGA (*félretolja Editet*) Igazából sose váltunk el. (*Összeszedi magát*) Látjátok ott *azt* a fényt? Ott a tanya. Gyertek utánam.

A búbos kemencés szoba. Az asztalon pálinkás- és borosüvegek. A mulatozásnak, *az a szakasza, melyben még mindenki jókedvű, harsány, eleven.*

Aron kényúrként terpeszkedik, átfogja Edit és Aranka vállát. Jolán magányos kőszobor. Péter izgatott, magában motyog, „fellépésre” készül, lámpalázás. Kinga távolabb ül a többiekől

SÁNDOR (*pohár van a kezében, hosszabb szónoklat közepén tart*) ...mert bármilyen történet is legyen, megint együtt vagyunk! Ne áltassuk magunkat, szét-szórt minket az élet. A fogadalmak kora lejárt, s lejárt az a kor is, amelyben az ember még komolyan tudta venni a fogadalmait ...

ÁRON (*súgva, jókedvűen*) Pizkosul meglekeri a tanár úr.

SÁNDOR És mégis itt vagyunk! Te, Áron, és te, Péter. És te, Jolán. Akik együtt indultunk. És ti is, akikkel a vaksors, melyet néha nagyon is pontos törvények irányítanak ...

Kint csattanás, Sándor elhallgat

ÁRON Mi volt ez?

JOLÁN A szél.

SÁNDOR De ne áltassuk magunkat! Nélküle, *az ő szelleme* nélkül nem volnánk itt, az Isten háta mögött. Az ő szelleme hozott össze minket ezen a napon, november első péntekén ... Ki volt ő? Nézzünk magunkba, emlékezzünk vissza a fiatalságunkra, és megadhatjuk a választ.

EDIT (*Aronhoz*) Kissé *szirupos*, nem gondolod? SÁNDOR Ó volt a fiatalságunk, az ő jeltelen sírján

fogjuk első ízben meggyújtani az emlékezés gyertyáját. Az ő képletes sírja előtt hajtunk fejet ... ÁRON S rügünk be, mint a csacsik.

SÁNDOR (*elneveti magát*) Igen, inni *fogunk*, és fok-hagymás zsíros kenyeret fogunk enni, mint régen.

Jolán feláll, s miközben Sándor tovább szónokol, ki-megy a konyhába, behoz egy tálcát, rajta zsíroskenyér-hegy

(*Aron felé*) Tudom, hogy már a kaviárt is unod, s ehhez hozzátehetem, hogy nekem az orvos zsír-szegény diétát írt elő. S hadd ne áruljam el, hogy ki nem tudja már átharapni a keményre sült parasztkenyér héját. Hát *majd* ki-ki képességei szerint... Mégis itt vagytok, eljöttetek valamennyien.

ARANKA Valaki jár kint.

SÁNDOR Mert az ember már úgy van megcsinálva, hogy tartoznia kell valahová. S tartozhatunk-e szebb, tisztább világhoz, mint fiatalságunkhoz?!

EDIT (*Aronhoz*) Cifrázza.

SÁNDOR Ezért azt mondom, gyerekek, legyen ez a nap a fiatalságunk napja. Hiszen ezen a napon távozott közülünk ő, akinek a nevét azért nem mondom ki most, mert a megnevezéssel megfosztanám attól, ami lényege...

Kint csattanás

ARANKA Mondom, *hog*y van itt valaki. Nézzétek már meg ..

JOLÁN (*kétségbeesetten*) Csak a szél, csak a szél. ÁRON Én megnézem.

EDIT Ne menj ki, félek, ne, hagyd...

Kinyílik az ajtó

KAPITÁNY (*kint*) A Kapitány fél... Nem hozok vizet, nem megyek el... Jön valaki... A Kapitány fél ... JOLÁN Úristen!

Mindenki Kingára néz. Bejön a Kapitány, megáll az ajtónyílásban

SÁNDOR (*rekedten*) Csak a Kapitány.

KAPITÁNY Elveszett a cica. Nincs meg. Elment, meghalt. A Kapitány fél:

KINGA (*főláll, lassan odamegy a Kapitányhoz, megfogja a kezét, behúzza a szobába*) Mi van, Kapitány? Nyugodj meg, nincs semmi baj. Csak mi vagyunk itt. Péter és Jolán és... és én... Kinga. KAPITÁNY (*fölragyog az arca*) Kinga. Kinga! (*Elborul, reszket*) Valaki jön... A Kapitány fél ...

ÁRON (*Editnek, súgva*) Már csak a bolond hiányzott. KINGA Ne félj, Kapitány. Csak a szél zúg, csak a szél. JOLÁN (*visszhang*) Csak a szél.

KINGA Ül le ide, mellém. Nézd, fogom a kezéd, ne félj. ARANKA És mi van a fiatalságotok napján? SÁNDOR (*még mindig az előző jelenet hatása alatt*) Nem is tudom ... Még csak annyit, *hog*y...

ÁRON Belesülünk, tanár úr?

SÁNDOR ...*hog*y holnap este meggyújtjuk a gyertyáinkat, az emlékezés gyertyáit.

ÁRON Remélem, jó kisérteties helyet találtatok.

A Kapitány halkán nyöszörög

SÁNDOR (*keményen*) Meglehet, öregszünk, egyikünk sem a régi már, cinikus szavakkal védekezünk minden őszinte, tiszta érzés ellen, álcázásban, rejtőzködésben minden profi hírszerző megirigyelhetne minket, de ...

ÁRON De?!

SÁNDOR De mégsem tudjuk maradéktalanul becsapni magunkat. Bizonyosság rá, hogy itt vagyunk, hogy mi-közben, azt kiáltjuk, minden eladó!, semmi se drága!, semmi se szent!, a lelkünk mélyén, szégyenkezve, vágyakozva, ott érezzük a hiányt...

EDIT Na, ez nekem magas.

SÁNDOR Az igazi, a mély emberi kapcsolatok hiányát. Amíg a hiányt érezni tudjuk ...!

ÁRON (*komolyan*) Kacifántos, de egyetértünk! (*Meg-öleli Sándort*) Na, erre emelem ... Hogy is *mondtad?* Emelem poharam a *hiányra!*

A Kapitány nyüszít

PÉTER (*verses műzetét gyűrögetve, izgatottan*) Drága, édes gyerekek... Én is akarok... Nekem is volna egypár ... Áronkám, Sándorkám ... Én csak annyit szeretnék ... én... én... én végtelenül boldog vagyok. Amikor megtudtuk, hogy ezentúl minden novemberben...

EDIT Ide is temetkezünk.

PÉTER Igaz, édes Jolánkám? Mi már októberben, egész októberben, igaz, édes Jolánkám?, már októberben készültünk erre a... Mit októberben, már szeptemberben...

ARANKA (*halkan Editnek*) Sőt, augusztusban.

PÉTER Mi itt élünk... És igazad volt, Sándorkám, mi-

lyen igazad volt... Itt élünk az Isten háta mögött...

De, hogy tovább szőjem a hasonlatot...

EDIT Szőjed, Péterke, szőjed.

PÉTER ...hog^y tovább szőjem: Isten ránk tekint! ARANKA (*halkan Edithez*) A hátán is van arca. El-végre mindenható.

PÉTER És én nem hiszem, hogy volna még egy ilyen

összetartó, még egy ilyen... váll váll mellett... Ért-

titek. Ebben a széles egy hazában. Ezért gondol-

tam... erre gondoltam, amikor... (*Lapozgatja a fű-*

zetet, papírok esnek ki belőle)... amikor megírtam

ezt a kis... Na, hol van? Ezt a kis köszöntőt... ARANKA

(*halkan Edithez*) Milyenek a kecskerimek? EDIT (*ugyanúgy*)

Mint mikor a kecske ri: mekk.

PÉTER Hallgassátok meg, és fogadjátok olyan szere-tettel, amilyennel... értitek.

A Kapitány nyöszörög

SÁNDOR Mi van ezzel?

JOLÁN Semmi. Vannak ilyen időszakai.

PÉTER Akkor, ha megengeditek... Áronkám, Sándor-kám. . .

ÁRON Esdve várjuk!

PÉTER *(olvas)*

Felvirradt a napja november havának,

eljött az ideje a víg kompániának.

Megjött Áron, kire legbüszkébbek vagyunk.

Garancia ő rá, hogy nem pusztul ki fajunk.

Itt sántít egy kicsit, de sietnem kellett, úgyhogy... értitek ...

EDIT Jobban, mint gondolnád, halljuk, tovább.

PÉTER

Ő vitte legtöbbre, ő a büszkeségünk,

nagy megtiszteltetés, hogy itt lehet mivélünk ... KAPITÁNY

Itt van... Jön... A Kapitány tudja ... Jön, közeledik ...

KINGA Nyugodj meg, Kapitány.

JOLÁN Csak a kút láncra csikorog, Kapitány.

PÉTER

És a történészünk, nagy tudású Sándor !

Világhistóriában nyühetetlen vándor.

A szép asszonyával karba öltve megyen.

Kívánjuk, hogy nekik egészségük legyen.

ARANKA Csak nehogy gyereket is kívánj, úgy sem férünk a lakásban.

EDIT A karba öltéstől még nem lesz.

PÉTER

De ne feledjük őt sem, ki nem lehet itten,

érezzük, hogy keze rajt' van a kilincsen,

s bármikor benyithat, bármikor köszönhet...

KAPITÁNY *(kitör)* Auuuu! Auuuu! Auuuu!

PÉTER *(még ki tudja nyögni)*

Nagy halottunkat köszöntse az ének.

KAPITÁNY A kukoricásba, gyorsan a kukoricásba! Bújjunk

el, jönnek! *(Leveti magát a padlóra, mintha rugdosó lábak*

alatt vonaglaná) Neeee, hagyjatok! Neeee! Neeee!

SÁNDOR Úristen, mi van vele? Vízet, gyorsan! ÁRON

Inkább pálinkát.

JOLÁN Csönd legyen! Hagyjátok békén. Kinga, menj ki.

Kinga bent marad

Mit hallasz, Kapitány? Ki van itt? Ki jön? *(Sándor-hoz, aki elindul kifelé)* Maradj ! Hallasz valamit, Kapitány?

Sándor kinyitja az ajtót, szélzúgás

KAPITÁNY Itt van ... itt van... jön ...

JOLÁN *(férfias keménységgel)* Ki van itt?

PÉTER *(motyogva)* ...Bármikor benyithat, bármikor köszönhet...

JOLÁN Te most hallgass! Mit hallasz, Kapitány? Jön valaki ? Ki jön?

EDIT *(babonás riadalommal)* Itt tényleg járkal valaki. Én is hallom.

JOLÁN Kapitány, figyelsz? *(Maga felé fordítja a Kapitány fejét)* Ide nézz, a szemembe nézz. Ki jön, Kapitány?

KAPITÁNY *(normális hangon)* Valaki jön. A kukoricásban.

Suhognak a levelek. Nincs egyedül. *(Lassú pánik)* Ketten jönnek, itt vannak, ne bántsatok, neeee ...

JOLÁN *(higgadtan)* A régi nóta. Vízet.

ARANKA De én is hallom. Valaki jár itten. Sándor, Áron,

csináljatok valamit. Félek.

EDIT Én is. Menjen ki valaki.

ÁRON Hát csak jöjjön. *(Kiveszi a tokból a puskát)* KINGA

Valami állat motoz. Én is hallom.

PÉTER Ez a vers, a költészet hatalma ! „Érezzük, hogy keze rajt' van kilincsen, s bármikor benyithat, bár-mikor köszönhet ...”

EDIT Jaj, ne, Péterke, most igazán ne ...

JOLÁN *(Péterhez)* Fogd be a szád. *(Áronhoz)* Mit akarsz azzal a puskával? Mit csinálsz, ha tényleg jön valaki? Lelővöd? Majd én utánaézek ... Ne félj, Kapitány.

ARANKA Ne menj ki, Jolánka, maradjunk együtt. EDIT Teljesen elment az eszem, amikor ide jöttem.

(Áronhoz, aki beteszi a tokba a puskát) Ne tedd el, hallod, Áron, ne tedd el.

JOLÁN Csend legyen !

Néma várakozás. Szélzúgás, majd határozott reccsenés. A Kapitány fölnyűszít

PÉTER Ne féljetek, itt nem szokott történni semmi. Igaz, Jolánkám? Itt igazán nem történik soha sem-mi...

Kopogtatás

EDIT Még hogy nem történik semmi ...

A kopogtatás megismétlődik. Hosszú szünet

SÁNDOR *(rekedten)* Ki az?

JOLÁN Nyissatok ajtót. Nyugodj meg, Kapitány. Itt vagyunk.

ARANKA Ne nyissatok ajtót. Félek.

SÁNDOR Nyitva van. Gyere be!

Lépések zaja, senki sem jelenik meg az ajtónyílásban

ARANKA Addig játszadoztatok azzal a szellemmel...

Kintről borzú, bizalomgerjesztő hang: „Szép jó estét kívánok mindenkinek!”

KINGA *(Jolánhoz)* Ez ide mer jönni? Ez még képes idejönni?

JOLÁN *(vállon ragadja Kingát, megrázza, valósággal levágja egy székre)* Hallgass !

Bejön Boldizsár úr és Ferkó. Puska van a vállukon. Ferkó vadászruhában. Boldizsár úron rövid borkabát, csizma, könnyű kucsma

BOLDIZSÁR ÚR Szép jó estét mindenkinek!

SÁNDOR Jó estét, Boldizsár úr. *(A többiekhez)* Ez Boldizsár

úr, ő itt az ...

BOLDIZSÁR ÚR Az Atyaisten ! Mondd csak ki, ne félj ! Az Atyaisten. Fordultunk egyet Ferkóval az erdőn...

JOLÁN Az erdőn. Éjszaka. Gyalogosan.

BOLDIZSÁR ÚR ...*fényt* láttunk, mondom, megnézzük, megjötték-e már.

KAPITÁNY *(fölvonít)* A kukoricásba, gyorsan, a kukoricásba ...

BOLDIZSÁR ÚR Nocsak, a bolond.

ÁRON Jó estét. Benkó Áron.

BOLDIZSÁR ÚR Benkó...? A... *(Fölfelé mutat)* Boldizsár.

(Kezet nyújt Áronnak) Egyszerűen csak Boldizsár. A nagyságos asszonyok...?

EDIT *(még mindig ijedten)* Edit.

BOLDIZSÁR ÚR *(kezet fog Edittel, Kingához lép)* És a hölgy...?

KINGA *(a Kapitány mögött áll, lassan tolja Boldizsár úr felé)* Mi ismerjük egymást, Boldizsár úr. Mi nem először

találkozunk, Boldizsár úr. Ilyen rövid az emlékezete...?

(Nekilöki a Kapitányt Boldizsárnak)

KAPITÁNY *(artikulátlan üvöltés)* Neeeeee! Neeeeee! Ne bántsatok! Eresszetek! Neeeeee! *(Félrelöki az ajtóból Ferkót, kirohan. Kinga utána megy)*

JOLÁN És ő volt a Kapitány. *(Kimegy)*

Udvar. Favágótuskó, benne fejsze. Holdfény. Ütemes, fémes, monoton csikorgás.

Áron jön. Félrehúzódik, vízel. Rágyújt, álldogál a tuskónál. Hallgatózik. Indulna, amikor a monoton csikorgást éles zaj töri meg

ÁRON Ki az? Van ott valaki? *(Csönd)* Gyere elő, a szűzmáriádat, elegem volt mára a kísértethistóriákból.

Hátul lámpás fénye villan

Hé, te ott, látlak! Szavamra, mintha nem száz kilométerre volnánk Budapesttől, hanem valahol Közép-Ázsiában. És a középkorban. Bújj már elő, ne játszd az eszed.

Sötét ruhás alak közeledik, lámpását eltakarja

Kinga, te vagy az?

JOLÁN *(leveszi a kendőt a viharlámpáról)* Vártam, hogy kigyere.

ÁRON *(az előbbi ijedség hatása alatt)* Jó, hogy nem seprűnyélen közlekedtek! Mi van a bolonddal? JOLÁN Nem bolond.

ÁRON Akkor én vagyok az.

JOLÁN Már megnyugodott. Vannak néha ilyen rohamai. Túl sok minden történt, és 'az ő fejében...

ÁRON Ugyan, mi történt? Menjünk be, várnak...

JOLÁN *(halkan)* Nem várnak... Nem bírom tovább, Áron. Azt hittem, hogy én mindent kibírok, hogy az én hátamon fát lehet vágni, hogy én vagyok a legerősebb...

ÁRON Mind gyengék vagyunk, Jolánkám ... Néha már az erőfitogtatáshoz sincs erőnk ... Szép ez az este... ez a csikorgás...? A kütgém? Milyen régi szó! Küt-gém

JOLÁN Talán a kertkapu.

ÁRON Leélhetjük az életünket anélkül, hogy használnánk. Már csak az irodalomban él. Arany János? Mit csinál Aranynál a kút mélagéme ...?

JOLÁN Ösztövére kütágas hórihorgas gémmel... Mindent elfelejtettél, Áron? Megcsünyultam...? Tudom, tudom: még mindig szép vagy, Jolánkám, kicsit ki-teltél, megerősödtél, a vidéki élet, a szabad levegő, a jó erős, fűszeres ételek...

ÁRON *(gyöngéden a kezébe fogja Jolán arcát)* Még mindig nagyon szép vagy, Jolánkám... Menjünk be, a többiek nem tudják, hogy... Te, ki ez a Boldizsár?

JOLÁN Vigyél el innen, Áron.

ÁRON Hagy vigyelek el? Úgy érted, hogy... ?

JOLÁN Segíts ki innen, húzz ki, ments ki. Tévedtem, iszonyúan tévedtem. Parasztasszony vagyok, mint volt a nagyanyám, itatom a jószágot, takarítom az ólakat... Nyáron meztláb járok, diót lehetne törni a meztelen sarkammal... Ugye, nagyon megcsünyultam, Áron?

ÁRON Öregszünk, Jolánkám, öregszünk ... Te, itt járkál valaki.

JOLÁN *(szinte ráförmed Áronra)* Nem jár itt senki... El kell mennem innen, Áron... Mintha két életem lett volna. Néha mintha megint ott volnék az egyetlenem. Készülök a szigorlatra, ülök a könyvtárban, és anyagot gyűjtök a szakdolgozatomhoz.

ÁRON Miért nem tanítasz? Mi van a diplomáddal?

JOLÁN Ha a papír érdekel, azt levettem a falról. Péter akarta, hogy ott lógjon bekeretezve, az övé mellett. Levettem, betettem a szekrénybe. Észre se vette. Már semmit sem vesz észre. Lassan meghűlyül ...El kell mennem innen, Áron, s ebben csak te segíthetsz.

ÁRON En mindent, ami csak rajtam áll... Az én életem is darabokban... A nők, az áldott és átkozott nők! Holnap megbeszéljük ...

JOLÁN Sose beszélünk többet, Áron. Mostantól fogva bujkálni fogsz előlem. Ismerlek. Valamikor én ismertelek a legjobban.

ÁRON Azt hiszem, most is te ismersz a legjobban. Pedig azóta nagyon megtanultam hazudni.

JOLÁN Mindig is tudtál.

ÁRON Hűsz éve járom a színlelés, az álcázás, az elhallgatás iskoláját. Doktoráltam belőle.

JOLÁN Ez az őszinteségi roham is...?

ÁRON Kiszámított hazugság. Én is ismerlek téged. Neked az igazat kell hazudni. Téged csak az igazsággal lehet megteveszteni... *(Megsimogatja Jolán arcát)* Szép vagy, Jolán, talán én is tévedtem, iszo-

nyúan tévedtem, ahogy te mondtad... Pislákol a lámpás, ki fog aludni... *(Kötör)* Nem, Jolán, nem lehet! Hát nem érted, hogy már semmit sem lehet! Késő! Már rég benne vagyunk a megkevert pakliban, ki-ki a maga szomszédjával.

JOLÁN *(halkan)* De te szerettél engem.

ÁRON Most is szerettek.

JOLÁN De te szerelmes voltál belém. Én voltam az első és az utolsó szerelmed. Nőid voltak, azok aztán voltak. Tizesével, százasával ... ? De engem szeret-téll!

ÁRON *(megborzong, bocsánatkérőn)* Fázom.

JOLÁN Nesze. *(Pálinkásüveget vesz ki a ruhájából)* ÁRON

(iszik) Boszorkányok vagytok. Mind gonosz boszorkányok vagytok, csak az a feneseág, hogy először tündér képében jelentek meg. Igyál te is ...

Jolán elveszi az üveget, nem iszik

Mit akarsz te tőlem? Hát tudod, ki vagyok én? Egy kósza ivarzó, egy agancsa vesztett, szélütött szarvasbika ...

JOLÁN Igyál.

ÁRON *(iszik)* Kinga is boszorkány... Igen, még tart. Senyvedünk! Össze vagyunk zárva hármásban. Edit, az édes, egyetlen feleségem, akit az apjáért vettem el. Hogy megtérült-e? Nem, nem, nem... De most már robog velem a vonat, és csak a szakadékbá vet-hetem le magam ... És Kinga a szeretőm! Évek óta. Sakk, matt. Én már nem is vagyok. Nyugalmat én már csak...

JOLÁN Egy harmadik nőnél találsz.

ÁRON Néha. És egyre ritkábban. Edit kellett a karrieremhez, Kinga kellett a zsigereimnek, s kell néha egy-egy nő, akinél megpihenhetek ...

JOLÁN Halkabban. Kijöhetnek.

ÁRON Jöjjenek! Hallják! ... Tehenet szeretnék fejni, libát szeretnék legeltetni. Fűzfásipot fűjni! Szögre akasztottad a diplomádat? Bosszúból? Hogy engem is bosszúból hagytál el, s eljöttél ide, hogy megismerd a néplelket, s fölemeld a fölemelendöket...! És férjül vetted Pétert, hogy ne érhesse szó a ház elejét! ... És nagyon szép voltál, gyönyörű voltál. És kívánatos. A segged, a seggedet szerettem a legjobban ! De kellett a pénz, s benned foltámadt a nagy-anyád ... Milliomosok vagytok már?

JOLÁN Tévedtem. Borzasztót tévedtem.

ÁRON Mit akarsz tőlem? Állást? Bármikor! Pénzt? Azt inkább te tudnál kölcsönözni nekem. Lakást Budapesten? Abban is tudok segíteni. Akarhat mást is az ember ebben az országban ...?

JOLÁN *(halkan)* Élni. Ha még tudok...

KAPITÁNY *(kint)* Cserebogár, sárga cserebogár... ÁRON Ki az?

JOLÁN Senki. A Kapitány.

ÁRON És mi ez a zaj ? Mi ez a csikorgás ? Hát már sehol sincs csend?! Megőrülök tőle! És ez a kurva szél! Nem áll el egy pillanatra sem. Mindig egyformán, mindig ugyanúgy ... Hallod?

JOLÁN Benne élek. Itt mindig így fúj a szél. ÁRON Mit akarsz? Mondd meg! Mit akarhatsz?. JOLÁN Élni... Talán még el tudnék olvasni egy verset.

ÁRON *(motyogva)* Verset.

JOLÁN Valamikor szép volt a ló, a tehén, még a disznó is... Evő- és ivógépek ... Nem lakás kell.

Villát építhetnék Budán... Áron, te szerettél engem! ÁRON Már senkit sem tudok szeretni. Magamat sem. Evő- és ivógép. Akadozó szeretkezőgép.

JOLÁN De engem szerettél. Belém szerelmes voltál! *(Megragadja Áront, aki rongybabának tetszik a hatalmas asszony kezében)* Nem lehet, hogy így müljön el az élet! Gyerekem nincs. Szerettél, Áron, én is szerettelek, az volt az utolsó emberi érzés az életemben. Szerettél, szerelmes voltál belém! Az nem lehet, hogy így müljön el... Kell még valami... Fújd el a lámpát.

Áron elfújja, csak a hold világítja meg őket. Távolról a Kapitány dala: „Cserebogár ...”. Főlerősödik, ütemesebbé válik a csikorgás

Semmi se jöhet már? Igazán semmi se jöhet már? ÁRON
Menjünk be, várnak.

JOLÁN *(torkaszakadtából)* De te szerettél engem! *(Halkan)* Az én életemben csak ez történt.

ÁRON Menjünk be, várnak.

JOLÁN De hát ez nem lehet. Nem lehet, hogy csak ennyi...
Meg se csókolasz? *(Hosszú szünet)* Menjünk be, várnak.

Udvar. Halomfésesség dereng a vakhomályban. Tisztán hallatszik a fémcsikorgás. Zseblámpafénycsóva — leszüktített fényű reflektor — vág be a színre. Lassan fölfedezi az udvart. Derékig érő léckerítés, benne ajtó leng lassan a szélben. A fény fölfedezi a halmot: szénaboglya, 'rúd áll ki az oldalából. A rúdon sötétkék, aranyzsinóros egyensapka. fény megállapodik a sapkán

EDIT *(kint)* Áron! Áron, hol vagy?! *(Ferkóhoz)* Nem látok semmit. Áron! Áron! És ha valami baja történt?

FERKÓ *(kint)* Itt senkinek sem történik baja, nagyságos asszony.

EDIT *(kint)* Menjen, nézze meg, Ferkó, nézzen körül, nagyon kérem.

Térdmagasságban lengetett viharlámpa vonul el a kerítés mögött. Az egyensapkára vetülő fény megremeg. Bejön Edit, kezében zseblámpa. óvatosan körüljárja a boglyát. A kertkapu nagyot csikordul
Jaj! Ki van ott?!

Rávilágít a kertkapura. Odamegy, behúzza. A csikorgás megszűnik. Abban a pillanatban megszólal a kuvik. A halk vijjogás végigkíséri a jelenetet

Áron, itt vagy? Gyere be! Én bemegyek. Félek! Hallasz, Áron?

KAPITÁNY *(megjelenik a boglya mellett, Edit dermedten áll) A madár! Énekel!*

Hosszú csönd, csak a kuvik hallatszik

Mindig éjjel jön. Elvisz valakit. Hé, madár, madár, madár...! Hová lett az én kis madaram. *(Kuvikszó)* Eltűnt, elröpült... *(Meglátja a sapkát, fölragyog az arca)* Megvan! Megvan, megvan, megvan...! *(Föl-teszi a sapkát, szalutál, vigyorog)* Csak a cica, a meleg, puha cica... Hol van a cica eltemetve...? *(Cin-kos hangon Edithöz)* Menjünk, bújjunk el. El kell bújni... Senki se találjon meg, senki, senki...
Edit rémülten hátrál

Menjünk... ma este tánc lesz... Énekelni fogunk! A Kapitány énekelni fog! És táncolni! *(Keringeni kezd)* Táncoljunk, táncoljunk, menjünk, meneküljünk, bújjunk el, meneküljünk, meneküljünk... meneküljünk!!! *(Kirohan)*

EDIT *(hisztérikus hangon)* Nem... nem... Neee... Neeeee! *(Elrohan az ellenkező irányba, bele egyenesen az ott álló Péter karjába)* Ezt nem bírom, ez rettenetes! Haza akarok menni, haza akarok... *(Lassan magára eszmél)* Jaj, Péterke, menjünk el innen, menjünk be, ez borzalmas...

PÉTER Ne félj, Editke, ne félj, itt vagyok... Nincs itt senki... Itt senkinek sem történik baja... Nincs itt más, csak egy szénaboglya.

EDIT De a bolond.

PÉTER *(meggyújtja a viharlámpáját, a boglya környékét meleg, megnyugtató fény árasztja el)* Ó, a Kapitány! Az nagy tréfamester. *(Széttárja a karját)* Nincs itt más, csak a puszta! Ó, puszta, Isten tenyere...!

EDIT Hagyd most a költészetet, Péterke. Nem láttad Áront? *(Kuvikszó)* Mi ez? Mi ez a szörnyű hang? PÉTER A halálmadár.

EDIT A ha... a ha... Na még csak ez hiányzott. Menjünk innen, Péter, menjünk, de gyorsan...

PÉTER *(megfogja a rohanni kész Edit kezét)* Athene noctua. Szürkésbarna, kisebb, mint a galamb. Biztos itt fészkel a padláson. Voltál már a padláson, Editke?

EDIT Nem is kíváncszom. Én már csak haza kíváncszom, és három napig minden lámpát égve fogok hagyni a lakásban. Éjjel, nappal! Nem is tudtam, hogy ilyen szörnyű helyek is vannak ebben az országban... Halálmadár!... Menjünk, de gyorsan... Mit akarsz, engedj el a kezem!

PÉTER Hiszen már voltál itt.
—EDIT Igen, de nappal, s csak három órát. Mi van? Engedj el...
! Es akkor nem volt itt ez a bolond Kapitány. Es nem törtek ránk idegenek... Ki ez a Boldizsár? Ez tényleg olyan nagy ember itten?

APÉTER *(elengedi Edit kezét)* Csak egy szénaboglya... Éjszaka mindent jól meg kell nézni... Akkor nem fél az ember... Lassan árulják el magukat a tárgyak... Szénaboglya, léckerítés... A felét már elhordták... Arra ott... *(Kimutat)*

EDIT *(rémülten)* Mi van ott?

PÉTER Nem akasztófa. Olyannak látszik, de igazán nem akasztófa.

EDIT Mondd, te módszeresen ijesztgetsz engem?

PÉTER Ágas. Régen tejesköcsögöket akasztottak rá. De amióta nem lakik itt senki... Egy még mindig van rajta, látod? *(Kivilágít Edit zseblámpájával)* Kiesett a feneke, egészen rácsúszott az ágra. Olyan, mint egy darab kályhacsó... Editke!

EDIT *(gyanakodva)* Mi van? Péter, te... te olyan furcsán nézel. Mi van?

PÉTER *(pátosszal)* Hát, itt élünk mi! Ne menj el, csak még egy percet... Itt élünk mi...!

EDIT Akkor én már inkább a Rózsadombon.

PÉTER Micsoda eszme! Istenem, micsoda eszme! Ez a mi Sándorunk, ez a mi nagyszerű Sándorunk, ez aztán érti a csiziót!

EDIT Elég a rajongásból, Péterke! Halljuk, ha mondani akarsz valamit, s gyerünk...

PÉTER Hogy helyezzük el a kegyelet gyertyácskait... EDIT Nahát, ez elég morbid ötlet volt.

PÉTER Megfigyelte a gyertyalángot, Editke?

EDIT Fizikaórán, a gimnáziumban. De már elfelejtettem.

Péter üveget vesz ki a zsebéből, meghúzza

Nekem nem is adsz? Pohár...? *(Legyint, az üvegből iszik)*

PÉTER A gyertyának lelke van! Kapaszkodik abba a semmi kis kanócba, nyújtózkodik, ágaskodik, az ég felé, a mindenség felé... Aztán egy fújás, és vége... Editke... Editke... Ne haragudj, de én... Nézd, most elbűjlik a hold, de nemsokára újra előjön. Csak egy vékony kis felhősáv... Mint egy kés... Editke...
EDIT Péterke... Tán csak nem akarsz szerelmet vallani?

PÉTER Nem. De igen. Nem. Én csak azt akarom mondani, én csak azt akarom... én... én... *(Iszik)* Tessék. A kupakjából... Lehet inni a kupakjából... EDIT Jó ez így is, a szesz fertőtleníti.

PÉTER *(ünnepélyesen)* Editke... És ez most szent dolog, most úgy beszéllek, mint egy... Editke, én tudatosan jöttem ide!

EDIT *(kezd becsújni)* Tudatosan, na és?

PÉTER Én... Engem sokfelé hívtak, Sándor is megmondhatja... Én... Kérdezd meg Sándortól, hogy hányféle hívtak, és...
EDIT Feltétlenül meg fogom kérdezni. Menjünk is, hadd kérdezzem meg.

PÉTER...és én sehová sem mentem, én ide jöttem, ide!

EDIT Mióta van ez a dolog a Kapitánnyal? Vagy ez mindig ilyen bolond volt?

PÉTER Mert én már akkor tudtam, hogy csak itt, eb-ben a pusztaságban... Érted? Ebben a pusztaságban, itt van a lényeg.

EDIT Na és megtudtad, hogy mi a lényeg?

PÉTER Mert itt él a nép! Érted, Editke? Itt él a nép, és ha én...

EDIT Budapesten nem él nép?

PÉTER ...és ha én lejövök ide... Érted, itt már az igekötő is fontos... Nem eljövök, Editke,, hanem le-jövök ... Akkor az én költészetem ... Várj csak, mindjárt fölolvassom ... De talán kívülről is ...

Lépések zaja

EDIT Jaj, jön valaki. *(Halkan, tétován)* Áron, te vagy az?
PÉTER Nem, ez nem a Kapitány. Biztosan Ferkó. Gyere ide, Editke, gyere, na.
EDIT De miért? Mit akarsz?
PÉTER Gyere, könyörgök, gyere. *(Behúzza Editet a szénaboglya mögé)*

Bejön Ferkó, viharlámpáját lóbálva körbejárja az udvar

Ne szólj, könyörgök, ne szólj, hallgass, nagyon fontos.

Ferkó gyanakodva áll az udvar közepén, arrafelé néz, ahol Péter és Edit elbújt. Kimegy

EDIT De hát mit akarsz?
PÉTER Semmit, édes Edit, semmit, csak... Csak azt, hogy *hallgass* meg. Én tudatosan jöttem le ide! Le, és tudatosan! És ezt senki sem érti. Jolánkám sem érti. Igvál, idd meg az egészset, van nálam még egy üveggel... A táptalaj, az éltető nedvek... a költészetnek éltető nedvekre van szüksége, és itt ...
EDIT Na, akkor elő azzal a másik *üveggel!* Hú, de melegem lett.
PÉTER És én itt meg is *találtam, de...* Editke ... EDIT *(megtántorodik, beledől a boglyába)* De, Péterke, *mi az a de?* Nyögd már ki. Apadóban vannak az éltető nedvek?
PÉTER De én nem csak a gyerekeket akarom tanítani, én, ahogy a költő mondja... „én egész népemet”... Érted, Editke?
EDIT Egy szénaboglyába esve mindent megért az ember... Három évet éltem Párizsban, na, annak volt értelme, annak volt... Három év a szárazon...
PÉTER *(önkéntelenül)* „Párizsba halkan beszökött az ősz ...” De nem értik meg, a könyvkiadók visszautasítanak, azt mondják, hogy provinciális. Nem értik, hogy itt épp a provinciális a lényeg! Ebben épp az a jó!
EDIT Költőben nem az a jó, akit nem értenek meg? Mert nőben nem az. Látod, Péterke, mi nagyon egyek vagyunk yalahol, nagyon egyek. Hol az a Kapitány, látni akarom!
PÉTER *(kétségbeesetten)* Ha megkérné Áront... Én is megkérhetném, de egy *asszony*...
EDIT Vallottál volna szerelmet inkább, Péterke. PÉTER Vallhatok, ha akarod... Ha szólnál Áronnak, ő biztos el tudná intézni.
EDIT Igen, ő mindent *el* tud intézni. Volt idő, amikor még tudott. Magas hivatalnok. Kíváncsi vagy rá, hogy milyen magas? Mint az ott, né, az a fa, hogy is hívják?
PÉTER Ágas. És *rajta*...
EDIT Rajta a tejesköcsög, azt már tudom. Kiment a fenéke. Na, olyan magas *hivatalnok*, és én rá vagyok húzva, mint *az* a tejesköcsög. Hoci ide azt a másik *üveget, Péterke!*
PÉTER Akkor én most elmondanám a legutóbbi versemet.
EDIT És most várjuk, hogy kiküldjék Rióba. Rio de Janeiro! Ennyi az egésznek az *értelme*, Péterke ... Látod, ha szerelmet vallottál volna, most sokkal jobbak volnának az esélyeid.
PÉTER Szeretlek, Edit, szeretlek.
EDIT Késő, Péterke, késő! Annak idejében kell jönnie. Ihletből. Meg kell érezni a pillanatot, amikor a nők beszopják ezt a maszlagot. Tanulj Árontól. Ő mindig megérzi. Ő aztán tudja, hogy mikor kell be-dobni az alélt szerelmest. Pizkosul tudjal De az a három év Párizsban, az szép volt. Jártál Párizsban, *Péterke?*

PÉTER Nem, de olvastam...
EDIT Árontól lesd el, hogyan kell megkönyékezni egy nőt, akitől nem szerelmet akarunk, akitől egészen mást akarunk. Neem, a szerelemmel már torkig vagyunk...! Nem érted ezt te, Péterke.
PÉTER De figyelek, igazán figyelek.
EDIT Torkig kell lakni a szerelemmel, a nőekkel, át kell itatódni a szagukkal. Mi nem a férfiszagot érezzük a férfin, hanem a többi nő szagát. S mi is részesülni akarunk az isteni képességekből. Hiszen ha már annyinak kellett! Számító szukák vagyunk, Péterke. Hoci azt az *üveget!* (Iszik) És szent meggyőződésünk, hogy mi leszünk az igaziak, a végsők, a ki-zárólagosak! De mindig átvernek, Péterke, mindig átvernek...
PÉTER Ezt én is megírtam, csak férfiban.
EDIT Kiderül, hogy az apánkat szeretik bennünk, az apánkat, akinek a jó ég tudja, honnan, az az ötlete támadt, hogy negyvenötben lépjen be. Tán még hitt is valamilyen... Hinni hitt, de hogy mit tudott...? Mit is tudhatott szegény kisöreg!
PÉTER Én mindig nagy tisztelője voltam az édesapád-nak, Editke. Ő tiszta tudott maradni a legnehezebb, a legszörnyűbb ...
EDIT Hagyd a sódert, Péterke, nyalásban mást szeretek. Halljuk, mit akarsz, ki vele! Teljesítem! Cudar kedvemben vagyok, s ezt neked köszönhetem.
PÉTER De , én igazán nem akartam, hogy...
EDIT Hát nem érted, te mafla?! Teljesítem az egyetlen kívánságodat, elérted a célodat, igaz, hogy nem egészen úgy, ahogyan elképzelted ... Ki vele! Ebben az országban, egy bizonyos szinten fölül nincs lehetetlen.
PÉTER A verseimet ... Hogy kötetben jelenjenek meg a verseim ... Hogy az egész ország ...
EDIT Üveget!
PÉTER ... az egész falu lássa, hogy ki él itt közöttük, és ha az egyik minisztériumból áttelefonálna Áron a másik minisztériumba ... Áron megteheti ... Ha át-telefonálna ...
EDIT Tudod, mikor fog ő áttelefonálni a te ügyedben? *(Kuvíkszó)* Ez mi a fittyfene?
PÉTER Kuvik. A halálmadár. Szürkésbarna, kisebb, mint a galamb. Athene noctua.
EDIT Meg fognak jelenni.
PÉTER *(sikoltva)* Editke!
EDIT Hol vannak azok a versek?
PÉTER *(a farzsebében kotorászik)* Itt vannak, mindig itt hordom magamnál, a szívem fölött. *(Előveszi a füzetet)*
EDIT Előbb az *üveget!* *(Iszik)* Na, lássuk csak! „Hajnal a *pusztán*.” Ó, Péterkém, egyetlen, árva kicsi költő ... Magasabbra azt a lámpát! *(Olvas)*
Hajnal a *pusztán*, sugárnyaláb, ez már valóság, nem délibáb ...
Jaj, Péterke, hiszen te igazi költő vagy.
PÉTER Csak nem itt kell olvasni, hanem ...
EDIT Bárhol, Péterke, mindenhol! Ó, az a dög. Az a ezüstfehér hajú dekoratív erényesség, a tekintélyes férfiú oldalán. A vénség... Ne félj, Péterke, meg fognak jelenni a verseid. Ez olyan igaz, mint hogy most itt fekszem ebben a boglyában, szól nekem a halálmadár ... Jó kis madár ... Melegem van, égek, csupa tűz vagyok. *(Kigombolja a kabátját és a blúzát)*
PÉTER Mit csinálsz, Editke, megfázol!
EDIT Nem akarsz meztelen nőt látni, Péter? Egy bolondot, még egy bolondot? Hol az a Kapitány...? Egy meztelen nőt, amint kibomlott hajjal rohan a novemberi *pusztán* ...
PÉTER Editke ...!
EDIT Meg fognak jelenni 'a verseid. Megmutassam, hogy melyik ujjammal intézem el...? Ezzel, nézd, ezzel a kicsivel...! Egy már nem éppen fiatal nő a *pusztán*, abban a korban, amelyben meg szoktak bolondulni a nők! *(Leveti a blúzát, lobogtatja)* Hiszen ez költemény, Péterke, nem érzél semmit?, nem jön az ihlet? Hol az a bolond Kapitány? Jöjjön ide! Jöjjön ide mindenki!

Bejön Ferkó. Hosszú szünet

FERKÓ Áron úr bent van a házban. Azt mondja, csal kiszellőztette a fejét, és kéretni a nagyságos asszonyt EDIT (fölvesszi a blúzát, Péter az asszony vállára teríti kabátját) Fel hát a vénségre! öszülő, dekoratív nagyszony... (Elindul kifelé)
PÉTER (hangjában kétségbeesett kérés) Editke ... EDIT (visszanéz) Meg fognak jelenni a verseid, Péter. Megmondtam.

Edit és Ferkó kimegy

PÉTER (térdre esik, összekulcsolja a kezét) Szeretlek, Edit! Szeretlek. Szeretlek. (Torkaszakadtából) Szeretlek!

Lassan elsötétül a színpad

óh természet, óh dicső természet! Mely nyelv merne versenyezni véled?

(A következő két sort sötétben mondja)
Mily nagy vagy te! mentül inkább hallgatsz, Annál többet, annál szebbet mondasz.

A búbos kemencés szobából nyíló konyha-kamra-pince. Három földbe ástott lépcsőfok vezet le ide a szobából. Üveges ajtó, szakadt csipkefüggöny, átsejlik rajta a búbos kemence. Vaskályha, két kis boroshordó, láda. Pókhálók. Odakint vidám, részeg hangzavar, éneklés

BOLDIZSÁR ÚR (kint) Nem úgy van az ám, ahogyan azt ti a pesti aszfalton elképzelitek! Itt nem úgy verik a cigányt! Itt meg kell fogni a dolog végét, és meg kell fogni... (röhögve) ...az emberek végét!

ÁRON (kint) Valaki forralt bort ígért, már órák óta várom a forralt bort!

SÁNDOR (kint) Aranka, kérlek.

ARANKA (bejön, megáll a küszöbön) Nem segítene valaki?

ÁRON (kint) Edit, tündérvirágom, teljesen eláztál a pusztai nimfa szerepében?

Aranka lejön a lépcsőn, kinyitja a ládát, fazekat vesz ki belőle, az egyik hordó elé teszi, megnyitja a csapot. Előkészíti a fűszereket. A kinti, egyre vadabb éneklés végigkíséri a jelenetet

BOLDIZSÁR ÚR (benyit, nekidől az ajtófélfának; ing-ujjban van, izzadt, nekihevült) Én segíthetek... Hé, Sándorkám, segíthetek az asszonynak...?

A válasz kétértelmű röhögésbe fullad. Boldizsár be-húzza az ajtót, nézi a tüzgújtással vesződő Arankát

Nem úgy kell azt ... Az úgy nem fog menni... Másképp kell azt csinálni.

ARANKA (bosszankodva) Nem mutatná meg, ha olyan jól tudja?

BOLDIZSÁR ÚR Megmutathatom... (Szünet) ...Ha megkérnek rá. Ha szépen... megkérnek rá.

ARANKA Akkor ebből nem lesz forralt bor. (Fújja a tüzet, füst gomolyog ki a kályhából. Aranka köhög) Boldizsár úr... nagyon szépen kérem... gyűjtson tüzet... (Fölcsattanva) ...ebben a kurva kályhában!

BOLDIZSÁR ÚR (tüzet rak) Mert nem szabad elhamarkodni ... Módszeresen... Hideg fejjel... A tüzhöz hideg fej kell... Na, most fújhatja.

ARANKA Fújja csak maga. Megkértem rá... Szépen.

Boldizsár fújja, a tűz fellobban

Azt sem bánom, ha alágyújt ennek az egész kosz-fészeknek. BOLDIZSÁR ÚR Szeretem nézni a tüzet. Még csak nyaldossa a fát, még csak kóstolhatja. A fa serceg, habzik, verejtekezik, tiltakozik. Mint az ember, épp mint az ember.
ARANKA A kis Herosztrátosz.

BOLDIZSÁR ÚR Ammeg micsoda? Különben mind-egy. (Főlegyen esedik, Aranka felé lép, aki kihívóan hátrál) Felgyújtani ezt az egész koszfészeket? Egyet-len mozdulattal elsöpörhettem volna. Neki a gépeket, s egy óra múlva olyan pusztaság van itt, mint a török idejében.

ARANKA (gúnyosan) És miért nem söpörte el? BOLDIZSÁR ÚR Tegye föl a bort. Fűszer ... ? Fahéj, szegfűszeg, gyömbér ...

ARANKA Szerecsendió nem kéne?

BOLDIZSÁR ÚR Ez már csak dísznek van itt, ez az egyetlen tanya az egész környéken. Ez, a maguké...

Kint a Kapitány énekel: „Cserebogár ...”. Boldizsár ingerülten odamegy az ajtóhoz, kiszól

Ferkó!

FERKÓ (megjelenik az ajtóban) Igenis, Boldizsár úr.

BOLDIZSÁR ÚR Mit gajdol itt ez a bolond?! Nézz utána! Megállj! Nyugalmat akarok itt ma éjszakára, megértted? Nyugalmat.

FERKÓ Meglesz, Boldizsár úr. (Kimegy)

BOLDIZSÁR ÚR ...És az ősz is szeretem... Avar-égetés a gyümölcsösökben... A lusta kis fekete füst szél-csendben ráfekszik a tájra. Az emberek fekete pontok a reggeli dériben ...

ARANKA Mi baja magának a Kapitánnyal, Boldizsár úr?

BOLDIZSÁR ÚR Ilyenkor úgy érzem, mintha semmi se változott volna. Mintha semmi sem történt volna itten, mióta a világ világ... Azzal a bolonddal? Mi bajom lehetne? Hát tudja, ki vagyok én itten?

ARANKA Az Atyaisten, már mondtam.

BOLDIZSÁR ÚR Sokan pofáznak itten. Hagyom. Jó az a fejeknek. Elszáll belőlük a gőz. Pofázzanak ... A maguk tanyáját is be akarták szántani. Hagytam, hadd beszéljenek. Aztán amikor belefáradtak, azt mondtam nekik: ugyan mivel tudtok lecsábítani ide néha egypár fővárosi értelmiségi? Na mivel?

ARANKA Mire a pofázók...?

BOLDIZSÁR ÚR Kik...? Ja igen... Hallgattak. Azt kérdezze meg inkább, hogy én mit mondtam. ARANKA Szépen kell kérdeznem?

BOLDIZSÁR ÚR Azt mondtam neki: egy trágyadomb-bal! Egy büdös, mocskos, leveses trágyadombról. Ezeknek az kell. Adjuk meg nekik.

ARANKA Hízelgő véleménye van az értelmiségről. BOLDIZSÁR ÚR Tudja, mi az én véleményem az értelmiségről? (Fölvessz egy fadarabot, kettéroppantja)

Ez.

ARANKA (kihívóan) De azért elkel a ház körül. BOLDIZSÁR ÚR Körül igen... (Elindul Aranka felé,

aki kihívóan hátrál) Mert a házban, benn a házban...!

Benyit Sándor, Boldizsár zavartalanul folytatja

Járjanak csak le ide, egyenek, igyanak, emeljék a színvonalat... Jól jön az a kis kirakat... Ha meg nem jön jól, el vannak itt dugva, mint a családi ék-szerek. (Sándorhoz) Jövőre ledöntünk ide az útra egy pár kocsisalakot, hogy esőben is be lehessen hajtani. Hogy ne akadjon el Áron barátom Mercedesese. Villany kell...? Mert arra nincs pénz. (Röhög) Megtiszttjuk a kutat is ...

SÁNDOR Kinga még mindig nem jött vissza. Nem tudom, nem kéne...?

BOLDIZSÁR ÚR Idevalósi, nem téved el... Első pillanatban meg se ismertem. Megasszonyosodott. (Ne-vet) Van mit fogni rajta... Emlékszem, olyan nyeszlett volt, mint száraz ág. (Kínos csend) A jobbkezem?

Sándor nem érti

Ferkó visszajött? Elküldtem, hogy...

ARANKA Hogy fogja be a Kapitány száját. BOLDIZSÁR ÚR (gyanakodva néz egyikről a másikra) Nana. Hátrább az agarakkal. (Csikorgó mosoly) Ne nyugtalankodj, Sándorkám, amíg engem látsz. Itt senki se vész el, amíg Boldizsár itt az úr.

SÁNDOR Azért én körülnézek. *(Kimegy, visszajön, tétován)*
Aron és Edit teljesen elázott. Péter verseket szaval nekik...
BOLDIZSÁR ÚR Menj a vasút felé. Idelátszik a szemafor piros
lámpája. Menj a piros fény felé.

Sándor kimegy

Járjanak csak ide, mulassanak, igyanak... Rűgjanak be, ne
gondolkozzanak. Mert mi az élet? Evés, ivás, néha egy
ropogós kis... egen ... hm. De azért gondolkozni is kell, ez a
mesterségük... Mit fecsegett ez a kelekótya Péter? Miért is
jöttek le ide ebben az időben? Világítani?

ARANKA Talán nem szabad?

BOLDIZSÁR ÚR Már hogyan volna szabad. Itt mindent
szabad... Tulajdonképpen kinek világítanak? Vagy ez is
csak afféle játék, mint az asztaltáncoltatás?

ARANKA Afféle, pontosan afféle.

BOLDIZSÁR ÚR *(gyanakodva)* És miért esznek fok-hagymás
zsiros kenyeret? Hozok én maguknak holnapra egy birkát, s
olyan birkapaprikást rittyent maguknak Ferkó, hogy még!
... Ez valami összejövétel? *(Nevet)* Államellenes
összeesküvés? Vegyenek be engem is a kormányba. *(Nevet)*
Belügyminiszternek ...! Én úgymégtudok mindent. Azt is
már egy hete tudom, hogy ma jönnek.

ARANKA Mi baja van magának a Kapitánnyal?

BOLDIZSÁR ÚR Pokolba a Kapitánnyal! Miért jöttek
le maguk ide ebben a fagyos, ködös novemberben?

ARANKA *(habozva)* Sándoréknak egy barátja halt meg itten.
Nagyon régen... Én nem is ismertem, én csak örököltem.

BOLDIZSÁR ÚR Meghalt itt egy muki? Mikor? Nekem arról
tudnom kéne... Na majd... Már forr. Most a fűszereket. Ért
maga hozzá?

ARANKA Nem nagyon.

BOLDIZSÁR ÚR Akkor majd én. *(Mégfűszerezi a bort)*
Szeretek fűszerezni...

ARANKA Nőtlen?

BOLDIZSÁR ÚR Asszony? *(Legyint)* Az van. *(Fát tesz a tűzre)*
Nézzé, hogy lobog. Na, jöjjön csak ide Nézzé, hogy zabálja a
fát... Maguk, ott, már el is felejtették, hogy milyen az igazi
tűz... Konvektor, villanykályha, frászkarika ... Na de az igazi
tűz ...

Aranka egyre csekélyebb meggyőződéssel tér ki Boldizsár
közeledése elől

Nálam olajfűtés van, de a nagyszobába, oda kan-dallót
rakattam. Vörös márvány! A falakon vaddisznóbőrök. Én
ejtettem el mind ... Szerettem a vér látványát ... Előtte
medvebőr.

ARANKA Én iszonyodom a vértől. Kislány voltam, s a
nagyanyám megszurta az ujját a tüvel. Néztem a remegő,
piros gyöngyöt a ujjbegyén, s aztán az ágyban tértem
magamhoz ...

BOLDIZSÁR ÚR *(merítőkanállal vesz a borból, meg-fújja,
megkóstolja, odakínálja Arankának)* Vigyázzon, forró.

ARANKA Medvebőr a kandalló előtt... *(Szürcsölget)* Egyszer
meghívhatna ... Lakótelep, két és fél szoba. Akkora házban,
mint egy hegy. Élők ketrece... Vaddisznóbőrök a falon?
Biztos agancsok is.

BOLDIZSÁR ÚR Kapitálisak!

ARANKA *(iszik)* Hivatal. Nyolcra bent kell lenni, a félórás
késést még elnézik. Gyerekek, az egyik tíz, a másik
tizennégy. A nagyobbik már szinte fűtül ránk... Ez a pár
barát... Már semmi újat nem tudunk mondani egymásnak.
Elkönyveljük egymás vereségeit, s örvendünk, hogy aznap
nem minket győztek le. Kicsit irigyeljük Aron videóját, de
színes tévénk már nekünk is van. Nyári szabadság a Bala-
tonnál, s ha majd arra sem telik, itt... Nekem főzés, mosás,
sorállás a napolajszagú boltokban. A gyerekek
csokoládébabák, ez az egyetlen értelme. Két nyugati utat
még ki tudunk szorítani, de most már arról is le kell
mondjunk. Gyerekeink remény-beli albérlők, ha csak be
nem házasodnak egy lakásba. Aztán mi már csak ide
fogunk utazni. *(Iszik)*

És magunknak fogunk világítani. Gyertyára még te-lik. És
könyvekre. Nemsokára annak is vége. Nem fér. Az ágyak
alatt is könyvek vannak... Annyi, mintha nem is
volnának... Szóval maga nagy vadász! Szót fog érteni
Aronnal. Hány vaddisznót ej-tett el?

BOLDIZSÁR ÚR Világítanak...? Úri passzió? Na majd én
utánanézek ennek a ... *(Megragadja Aranka vállát, maga
felé fordítja az asszonyt)* A vadkan veszélyes. Erős,
alattomos, de ostoba. A medve, az más. Megnézed egyszer
a medvebőrömet...? A vásáron vettem. Valamelyik
kastélyban lóghatott, a kandalló fölött. Most szönyeg.
Nálam.

*(Lenyomja Arankát a lábára; az asszony háttal van a
közönségnek)*

ARANKA S te taposhatsz rajta, beletörölheted a lábad.

BOLDIZSÁR ÚR Medvére szeretnék vadászni. Nem lesből!
Szemtől szemben. *(Belemarkol az ingébe, megrántja,
pattognak róla a gombok)* Megvárni, amíg egészen közel
jön, aztán vállhoz a puskát. A szeme közel! Ha talált, ő, ha
nem talált, én. *(Hátra-löki Arankát a ládán, az asszony feje
lecsuklik a közönség felé)* Még vonaglik egyet, megrándul a
mancsa, s a bundáján átüt a vér.

ARANKA Ezt csináltad a Kapitánnyal is? BOLDIZSÁR ÚR

(révülten) A Kapitánnyal...? Élni

kell az életet, nem üveget át nyalogatni. *(Főlemeli
Aranka szoknyáját, lenéz)* Sok rajtad az istráng. *(Rá-
dől az asszonyra, ölelkeznek)*

Bejön Sándor. Behúzza maga után az ajtót, rágyújt, nézi őket

SÁNDOR *(nagy későn)* Más is bejöhetett volna.

A búbos kemencés szoba. A jelenet közvetlen folytatása az
előzőnek. Célszerű volna a szoba-konyhát korongra építeni, s
ez Sándor végszavára megfordulna. Edit szétvetett tagokkal
alszik a padkán. Aron és Péter összeborulva énekel. Jolán
'mozdulatlanul, szfinx-arccal ül egy tuskón. Ferkó puskát
tisztogat

SÁNDOR *(bejön a konyhából, az ajtóból visszanez, az-tán
behúzza maga után; tehetetlenül körbejár a „ketrecben”,
Ferkónál állapodik meg)* Vadász-puska ... Gyakran
használad?

FERKÓ Nemigen. Néha, nyúlra ... Kevés erre a vad ...
Patkányra.

SÁNDOR Patkányra. No, lám csak. Töltény?

FERKÓ Van. *(Táskájából töltényeket markol ki meg-csörgeti,
visszateszi)* Tisztogatni kell, párás az idő. Nyáron a por,
összel a nedvesség.

SÁNDOR Hadd lám. *(Elveszi a fegyvert Ferkótól, ki-nyitja)
Üres.*

FERKÓ Üres.

SÁNDOR *(vállhoz emeli a puskát, sorra célba veszi a bent
ülőket, aztán a mennyezet felé emeli, meghúzza a ravaszt.
Száráz kattanás)* Üres.

FERKÓ Üres.

JOLÁN *(maga elé)* Nem játékok.

ÁRON *(főllál, megtántorodik)* Addszá!

Ferkó habozik

Add már ide, tel Félted? Puskát még nem ettem. JOLÁN Ne
játsszatok velem. *(Péterhez, szelíden)* Te maradj ott.

PÉTER De én csak, édes Jolánkám ...

FERKÓ Most már elteszem.

ÁRON *(kirántja a puskát Ferkó kezéből)* Ezzel oroslánt is

lehet ölni. Ezzel mész te nyúlra ...?

FERKÓ Nem ezzel. Ez a Boldizsár üré. Az enyém ott lóg.

Sörétes.

ÁRON *(forgatja a fegyvert, a konyhaajtó felé tartja, amikor
bejön Boldizsár)* Dúvadra való.

BOLDIZSÁR ÚR *(meghőköl)* Mi ez itten?

SÁNDOR *(gúnyosan)* Üres. *(Elveszi a puskát Árontól,
föltartja, elsüti, aztán Boldizsár felé fordítja)* Üres.

BOLDIZSÁR ÚR *(meztelen mellet nekimegy a puska-
esőnek, hátratulja Sándort)* Na és ha meg volna töltve...?
Akkor mi volna?

PÉTER Szép éjszaka. Együtt, mint régen, mint a régi szép időkben. Aronkám, mit is szoktunk ilyenkor énekelni...? Jolánkám, régebben te is énekeltél! Te sem emlékszel?

BOLDIZSÁR ÚR Ferkó!

Ferkó elveszi a puskát Sándortól. Boldizsár fölveszi a bőrzekjét, állig gombolja

PÉTER Táskarádió kéne. Akkor táncolhatnánk... JOLÁN (szelíden) Maradj vesztig, Péter. Nem értesz te semmit.

ÁRON Most mi van? Mit álltok itt, mint a faszentek?

Forralt borral kecsegtetnek órák óta. Hányingerem van a fokhagymaszagomtól. Mi van veletek? Mi volna, ha jövőre áttérnénk a rántott csirkére? Szép dolog a kegyelet, de gyomra is van az embernek.

BOLDIZSÁR ÚR Megyünk, Ferkó.

PÉTER Ne menjenek még, Boldizsár úr, várják meg a forralt bort. „Fölfelé megy borban a gyöngy, jól teszi...”

SÁNDOR Ne menjetek még, igyatok velünk egy pohárral. (Kikiált) Arankám, készen vagy? (Boldizsár-hoz) Ezen már semmi se múlik. Ez már igazán a legkevesebb.

BOLDIZSÁR ÚR (gyanakodva) Ha te mondd, Sándor...

(Kigombol egy gombot a zekéjén)

SÁNDOR Puskák... Oda úgysem lehet lőni, ahol mi vagyunk. Igaz, oda se, ahol ti. Döntetlen... Jolánkám, nem segítenél Arankának? Bonyolult dolog ám egy fazék forralt bor.

Jolán kimegy

S a döntetlenekért néha nagyon nagy árat kell fizetni. Tudjuk a történelemből.

PÉTER (elkesen) Sándor történelemtanár. Csak kérdezzen tőle, Boldizsár úr, kérdezzen. Olyan a feje, mint egy telefonkönyv. Na, várjon csak... csak úgy hasból: mi történt például 1798. június 11-én? SÁNDOR (elneveti magát) Javíthatatlan vagy, Péter.

Bonaparte elfoglalta Máltát. Nehezebbet kérdezz. PÉTER (diadalmasan) Látja! Pedig csak úgy talá-

lomra... Úgy ismeri a forradalmakat, mint a tenye-

rét. Vagy mint az egyetlen, hites feleségét... ÁRON (fölnyerít) Innya! S mi lesz 2010-ben?

SÁNDOR Mi már nem. (Boldizsár-hoz) Te talán... Ki tudhatja? (Péterhez) Hol volt már akkor a forradalom?!

ÁRON Forralt bort akarok, forralt bort akarok, forralt bort akarok!

SÁNDOR Direktóriumba csomagolt világhódító törek-vések. Málta, az egyiptomi hadjárat, a szíriai mézszárlás, Jaffa. (Boldizsár-hoz, gúnyosan) Nem a szörp. Fürdő, a korszak egyik legnagyobb vízfürdője... Hallgatni szokás róla, nem olyan dicsőséges, mint a későbbiek, Ulm, Wagram, Austerlitz.

ÁRON Nem hagynátok abba a történelemórát? (Kikiált) Hé, asszonyok! Olyat mondjál, Sándor, 'melyben reményteljes férfiakat ítélnek szomjhalálra!

SÁNDOR Tényleg mondjak?

BOLDIZSÁR ÚR Sándor... Férfiak vagyunk. Megért-heted ...

Te is férfi vagy.

PÉTER (üres poharat egyensúlyoz a homlokán) Én is férfi vagyok.

BOLDIZSÁR ÚR Semmi se történt.

SÁNDOR Semmi se történt. Előbb tudtam, minthogy megtörtént volna az a semmi.

PÉTER Egy pohár semmi.

BOLDIZSÁR ÚR Ezt nem értem. Te tudod. Kezet rá.

Kezet nyújt Sándornak

SÁNDOR Még ezt is? Forma dat esse rei. Bocsánat, a forma adja a dolog létét. A skolasztikusok mondták. Nagyon elitelnéd, ha ismernéd őket. A formák. A Parola? Miért is ne? Azt mondja meg nekem valaki, hogy miért pont ezt ne? SÁNDOR (főlemeli a kezét, lazán beleejti Boldizsár kinyújtott tenyerébe)

BOLDIZSÁR ÚR Ferkó! A medvefogat.

Ferkó vasláncon lógó medvefogat ad át Boldizsárnak, aki ezt a Sándor nyakába akasztja

Szent a béke?

PÉTER A béke mindig szent!

Bejön Jolán, gőzölgő fazekat hoz, melyről megfelelő számú merítőkanál lóg le. Mögötte Aranka tűnik föl, megáll az ajtóban

ÁRON Éljen, vivát, hurrá! Éljen a népek közötti megbonthatatlan alkohol!

PÉTER (a tuskóra tett fazék elé fekszik, a poharat a homlokán egyensúlyozza) Nekem ide tölts, Jolánkám, édes egyetlenem, ide, ide! A homlokomon akarom érezni a tüzet. Mint Dózsa György!

Mindenki elvesz egy-egy kanalat, kezdődik az ivászat vastagja

ÁRON (főlrázza Editet) Hunyd be szemed, tátsd ki szád!

EDIT Mi van? Hagyjál!

ÁRON Kapsz beléje, kapsz, beléje... Rimet, költő, országomat egy rímért! Ébredj, Csipkerózsikám! Ez már nem álom, ez valóság. Eddig volt a pocsolya, de most jön a mocsár! (Itatja Editet) Körünyaldossa a bokádat, igyál!, már térdig ér, már nyakig! Most nyisd ki jól a szemed, Csipkerózsika, mert közel már a meleg, a nedves, a mélységes sötétség!

PÉTER Még egyet, Jolánkám! Lángoljon a fejem! Szenvedni akarok, mártíromságot akarok. Fülembé forralt bort öntsetek, legyek az új, az énekes Vazuv...

JOLÁN Vigyázz az ingedre, Péter.

SÁNDOR (megtántorodik, átfogja Boldizsár vállát) A formák... a kiürült formák. Forma dat esse rei... nem érted, nem baj. (Odatántorognak az ajtóban álló Arankához) Hódoljunk a szépség előtt. Igyál! Mi itt összelekedtünk. Férfiak, ha egymásra találnak! Az ember szeretne még életében ölekezni az Atyaistennel. Nekem megadatott.

BOLDIZSÁR ÚR Nagyszerű férje van, asszonyom. Hát majd meglátjuk, mit lehet csinálni a villany ügyé-ben. Pózna van, drót is kerül, a többi már csak jó-akarát dolga.

JOLÁN (átlép a földön fekvő Péterre) Aron. Igyál velem egy... kanállal. Azért szép volt.

ÁRON (halkan) Mindig is téged szerettelek, Jolánkám.

JOLÁN Hazudj, Áron, hazudj még. Mindig olyan gyönyörűen tudtál hazudni... (Kezébe veszi Áron fejét, ingatja) Mintha már a fiam volnál. Nem te, hanem az a sovány síheder, az a szögletes kamasz... Mintha már a gyerekem volnál.

EDIT (négykézláb odamászik a fazék előtt fekvő Péterhez) Mi van, Péterke? Kukkolunk? Föl, föl, Pegazusom, szárnyas paripám.

PÉTER Ügye, nem felejtet el, Editke?

EDIT Most isszuk meg rá az áldomást! Föl! Négykézlábra! (Edit ráül Péter hátára) Gyí, te, lovam, föl, föl, a fellegek fölé!

Péter nyertve körbeviszi Editet

SÁNDOR (botladozó nyelvvel) A történelem, Boldizsár uram, a történelem! Nem lehet elég jól megtanulni, s nem lehet eléggé elfelejteni.

BOLDIZSÁR ÚR (súgva Arankához) Holnap várlak. Medvebőr a kandalló előtt...

SÁNDOR A történelem... Kifordítom, befordítom, ki-fordítom, befordítom...

ARANKA (kétségbeesetten) Sándor, az istenért! Segíts... Hát már senki... senki...

SÁNDOR Kifordítom, befordítom, kifordítom, befordítom...

ÁRON Húsz évet fiatalodtam! Mit húszat! Száz évet, ezer évet, egymillió évet! Vissza a fára! A fára! A fára, majmok! (Ordítva) Ácsi! Nem hallottátok?! Ácsi!!!

Mindenki Áronra figyel

Emlékeztek, gyerekek? Emlékeztek?! Voltunk húsz-évesek is ! Emlékeztek...? Tizennyolc, tizenkilenc... egy híján húsz... és húsz-, húszévesek! Hogy van már az a vers? Az a régi vers ! Péter! Te vagy a költő. Hát senki sem emlékszik már arra a versre... Segítsetek már, segítsetek ...

József Attila Tiszta szívvel-je a felvonás vége. Elő-adása hangsúlyozottabban rendezői feladat, mint a darab bármely más része. „Az itt következő idézetek és értelmezés csak egyike a lehetőségeknek

JOLÁN (tompán, ünnepélyesen)

Nincsen apám, se anyám, se istenem, se hazám,

ÁRON Ez az, ez az...!

JOLÁN

se bölcsöm, se szemfedöm.

Áronnal együtt

se csókom, se szeretőm.

BOLDIZSÁR ÚR Miféle vers ez? Szamizdat?

JOLÁN

Harmadnapja nem eszek, se sokat, se keveset.

ÁRON (üvöltve)

Húsz esztendőm hatalom,

húsz esztendőm eladom.

Minden eladó, Sándorkám, minden, minden ! Gyere, gyerünk, együtt! (Fölráncigálja Pétert) Talpra, költő! Húsz esztendőm hatalom,

húsz esztendőm eladom.

A szavalat egyre jobban elvadul. Személyes vallomássá válik

ARANKA

Húsz esztendőm hatalom,

húsz esztendőm eladom.

ÁRON Tovább, tovább, hogy van tovább, Jolánka, Sándor,

Péter ... ! Tovább, tovább!

SÁNDOR (tisztán, mintegy önmagának)

Hogyha nem kell senkinek,

hát az ördög veszi meg.

ÁRON Ez az, Sándorkám, „hát az ördög veszi meg”!

Hangosabban, hogy remegjen belé a pusztá! SÁNDOR (gúnyosan)

Tiszta szívvel betörök,

(kérdés)

ha kell embert is ölök?

ARANKA (Sándorhoz)

Hogyha nem kell senkinek,

hát az ördög veszi meg.

Rajta, gyerekek, együtt, mint régen! (Péterhez) Kelj föl,

legalább most kelj föl! Itt, ahol senki se lát! Nincsen apám,

se anyám...

Rajta, gyerekek, mind, együtt!

ARANKA (összerángatja a tántorgó szavalókórust. Csak Jolán marad ülve, kissé távolabb a többiektől. A szavalat torz,

otromba, harsány, s mint ilyen, tragikus)

MIND

Nincsen apám, se anyám,

se istenem, se hazám,

'se bölcsöm, se szemfedöm,

se csókom, se szeretőm.

Harmadnapja nem eszek, se

sokat, se keveset.

(Üvöltve)

Húsz esztendőm hatalom,

húsz esztendőm eladom.

Hogyha nem kell senkinek,

hát az ördög veszi meg. Tiszta

szívvel betörök, ha kell,

embert is ölök.

A szavalókórus kifulladásra, szétesik. Lihegő, ziháló negyvenesek.

Az ajtóban megjelenik Kinga

JOLÁN (hosszú szünet után, tisztán, halkán)

Elfognak és felkötnek,

áldott földdel elfödnek

s halált hozó fű terem...

BOLDIZSÁR ÚR (meglátja Kingát, riadóztatva) Ferkó!

Kinga belöki (a szobába a Kapitányt. A Kapitány arca véres, valaki összeverte

KAPITÁNY (összekuporodik a földön, nyöszörög, ebből bomlik

ki az, hogy) Jönnek, bújunk el, minden-kinek el kell

bújni... Jönnek, mindenhol ott van-nak, nem lehet elbújni,

nem lehet elbújni... (Énekel) Cserebogár, sárga cserebogár...

Függöny

A búbos kemencés szoba, másnap este. Az előző napi dáridó romjai. Üres, félig teli üvegek, ételmaradékok. Szerteszték pokrócok, néhány párna.

Áron gatyában van, a kemence padkáján ül, pokrócba burkolózik. Térdig kilátszik belőle a lába. Borzas, más-napos.

Aranka a lócán fekszik, karját, fejét lelógatja, haja a földet

söpri. „Ki van terítve.”

Édit bejön a konyhából, tálcát hoz, rajta négy bögre. Borzas,

blúza kilóg a nadrágjából. Foga közt szalag, ezzel köti át a

haját, miután megfésülködött

EDIT Besötétedett... Egy nappal kimaradt az életemből. Nem

mintha hiányérzetem volna... (Letesz két bögrét Aranka

mellé) Sándor...?

Aranka a kezét rázza: „Nincsen.”

ÁRON Elrohant.

EDIT Csak azt tudnám, hova rohanhat ebben a sötét-ben.

ÁRON (morcosan) Keres.

EDIT Keres?

ÁRON A létünk értelmét. Piszkosul elkallódhatott, ha még ő

sem találja. (Édit int Aranka felé. Áron észbe

kap) Egen ... Mi viszont itt vagyunk. Harmatos ró-

zsák az élet vizében. Ez mi?

EDIT Tea. Mi lenne?

ÁRON (fölcattan) Tea! Le merném fogadni, hogy kamilla. A

kedves papától ránk öröklődött kamilla. (Megszagolja) Pfüj !

Vidd innen... Vidd innen, nem halod! Jaj, a fejem... Utálom

a teát, különösen utálom a gyógyteát, még különösebben

utálom ezt a helyet, szuper különösen utálom magamat...

ARANKA (anélkül, hogy megmozdulna) Utálom az éle-temet.

EDIT (csillapító gesztus Áron felé) Béleljem ki? (Az egyik

üvegből pálinkát tölt a teájába. Belekortyol, megborzong)

Béleljem ki?

ÁRON Hogy mit csinálj...? Jaj, ne, vidd innen, rá se tudok

nézni... Vidd (innen, nem érted? (Tagolva) Nem kell, nem

kell, nem kell ...

EDIT (leül, kortyolgat, hosszú szünet után) Azért mindennek

van határa... (Szünet) Mondom, azért mindennek van

határa...

ÁRON Most hová ment? Hová lehet itt menni, ebben a

pusztaságban?

Aranka elérte a célzást Sándorra: kusza mozdulatokat tesz,

jelentésük, mindenhová, bárhová

EDIT Csak a férfiak izléstelenségének nincs határa. ÁRON

(röfftentve) Ez most mi akar lenni?

EDIT (fésülködni kezd) Ó, semmi, semmi... Csak el-néztem a

szőrös lábadat, s elhallgattam, amint jó-ízűen ropogtatod a

lábujjadat...

ÁRON Sör van?

EDIT Sör nincs.

ÁRON A kurva életbe! Me' húsz év után se tudja, hogy

ilyenkor csak a sör marad meg (bennem! Mert nem tudott

betenni egy üveggel ! Vagy egy dobozzal ! Lehet dobozos sört

kapni? Lehet! Telik rá? Telik! Egy egész ládára, egy egész

kocsirakományra! S akkor ő képtelen betenni a csomagba

egy doboz sört.

EDIT Aztán meg, elgondolkoztam az iménti házastársi jeleneten. Ez a Sándor még ember. Ez még tud feltékeny lenni...

Aranka fölül, aztán hasra fekszik a lócán. Kifejezéstelen, fásult tekintettel mered maga elé

ÁRON Jöhetnének már. Legyünk túl ezen az egész világitási komédián, aztán menjünk Isten hírével. Vajon milyen átokverte sártengerben fogjuk meggyújtani a kegyelet gyertyácskáját?

EDIT (*meghúz egy pálinkásüveget*) Tétélezzük fel, hogy engem akarnak meghágnak ... meghódítani. Nem mintha ilyen veszély fenyegetne... Semmi gond, minden oké! A kor, a nagy grafikus már idepingálta az első szarkalábakat ... (*Zsebtükörben nézi magát*) Na 'de mégis, tétélezzük fel, az érdekesség kedvéért. Te akkor mit csináltál volna?

ÁRON Mi volt a Kapitánnyal? Tényleg, ti emlékeztek, hogy mi történt a Kapitánnyal? Én csak arra emlékszem, hogy ...

EDIT 'Csodálatos egy emlékezőtehetség. Csak semmire, ami kellemetlen, csak mindenre, ami kecseset vala-mivel. Szakasztott az apám. Az ő dicső múltja is attól dicső, hogy kifejejtett belőle mindent, ami dicstelen.

ÁRON Össze volt törve. Beleesett valamibe...? Mibe lehet itt beleesni?

ARANKA A történelembe.

EDIT Történészfeleség, ha szót kap. Mióta is vagytok ti házások, drágám?

ÁRON (*elgondolkozva*) Aztán mintha Kinga megmosta volna az arcát a lavórban ...

EDIT Ó, Kinga! A királynő! A szívek... mit szívek... a zsigerek királynője!

ÁRON (*kirobban*) De (most már elég legyen! Én se mondhatok mást, minthogy az izléstelenségnek nincs határa. Az asszonyi izléstelenségnek ... Hol a nadrágom?)

EDIT (*édesen*) Mert az izléses, hogy elhozzuk ide a szeretónket ... Nem 'baj, ó, nem baj ... Tessék a nadrágod ... (*Odadobja*) Ámbár mindjárt itt lesz Kinga. (*Folytatja a szépítkezést*) Még örvendek is neki. Kevesebb jut belőled nekem. S ez az örööm egyenesen arányos az együtt töltött évek számával... Szóval, mióta is vagytok ti házások, drágám?

Aranka nem válaszol

Mert mi már ezer éve. 'Meglátni és megszeretni egy pillanat műve volt. Meglátni és megszeretni... az apámat!

ÁRON Na, én megkeresem Sándort.

EDIT Ebben a sötétben? Még a végén te is beleesel a történelembe, mint (a Kapitány... Szegény kis-öreg. Szegény, de szerencsés. Ő nem ült 52-ben. A nagy nemzedék titka, évszámokra lefordítva: belépni 45-ben, ülni 52-ben... De ha Kingát várod ilyen türelmetlenül, megnyugtathatlak. Jön! Kialudva, megmosakodva, frissen, fiatalosan. Toronyiránt át a tar-lón, egyenesen ide.

ÁRON Tudod jól, hogy Kinga és köztem...

EDIT (*összecsapja a kezét*) Vége?! Nocsak. Nem is tudtam... De 'az 'sem volna baj, ha még tartana. (*Arankához*) Szóval megkérte a kezemet, s én ott voltam, menyasszonynak fölszerszámozva! S még apám se vette észre az átverést, pedig ő aztán ki-járta 'az éberség iskoláját ... Elöttem az élet, a nagy misztériumok... Tudod, milyen szép fiú volt ez a piszok karrierista vőlegény korában?

ÁRON Akkor még fogalmam sem volt, hogy ki az apád.

EDIT Cő, cő, cő ... Megérezted. (*Arankához*) Tudod, milyen orra van ennek? Mint egy vadászkutyának. Mint egy vizslának ... Szóval Kinga már ugrott? Vége? Kányec filmá? Ki most a boldog ő? Vagy 'még nincs? Átmeneti üzemmódban?

ARANKA (*riadtan*) Jön valaki.

ÁRON (*kényszeredett nevetéssel*) Mi van? Átveszed a Kapitány szerepét?

EDIT (*iszik*) Én már ismerem ennek az istenverte hely-nek a kísérteteit. Kettesével járnak, lövésre kész puskával...

ARANKA (*hisztérikusán*) Edit, nagyon kérlek, most ne! Ezt ne csináld, jó!

EDIT (*kéjelegve*) Miért ne? Hát mi rosszat mondtam én? Áron, hát mondtam én valami rosszat? Jönnek, s lövésre készen tartják a puskájukat. Ki tudja, mi-féle vad toppan eléjük ebben a nagy kietlenségben. ÁRON Sándor lesz az.

EDIT Sándornak legalább öt kilométert kellett rohannia a pusztában, a házastársi viszály hőfokából ítélve. Még nem érhetett vissza ... Ne, drágám, most igazán jót mondok, ne vágj közbe... Most még csak ott áll egy gémeskútnál, s azon mereng, hogy vissza-felé is meg kell tennie az utat. Mire visszaér, olyan lesz, mint a kezes bárány.

ARANKA Elmosogatok.

EDIT (*kárörvendve*) (Nincs víz. Az utolsó csöpp is elment a teára. Hozni kéne... A komfort még kívánni-valókat hagy maga után. Na de ha Boldizsár úr megígér valamit... Jó, jó, semmi, semmi... Szóval Sándor csak áll a pusztában, mint egy Toldi Mik-lós... A nagy fával!

ÁRON (*az ablaknál*) Koromsötétség. Jolánkáék mit mondtak, hányra jönnek?

EDIT Csak áll ottan, s arra gondol, hogy meg kell tennie az öt kilométert visszafelé. Őt kilométeres indulat! Ez már valami az ő korában! Én büszke lennék rá.

ARANKA (*Áronhoz*) Nem hoznál vizet?

ÁRON Ééééé?

EDIT S mire megérkezik, olyan, mint egy megvert... (*hisztérikus nevetés*) ...mint egy megvert... történész!

ARANKA Hát idefigyelj! Lehet, hogy neked semmi se szent! A te dolgod. Lehet, hogy te kimutatást vezetsz a férjed 'szeretőiről...

EDIT Nem győzném a munkát.

ARANKA ...Tölem akár leköpheted az apád sírját is. Én ugyan nem tenném, de hát mit várhatsz egy történészfeleségtől. Én azonban ...

EDIT (*mézédesen*) Te azonban?

ÁRON Ne kezdjétek már ti is, a fennvaló Krisztusát neki! ... A falusi kocsmában biztos van sör szombaton.

EDIT De hol van itt falu! (*Arankához*) Te azonban...?

Aranka leroskad a lócára, kezébe temeti az arcát

Hát nem látod, hogy a senkivel pörlekedsz? (*Gyöngédségi roham: megöleli Arankát. Akadozó nyelvvél*): Ki vagyok én? Senki. Ki 'z én diszferjem? Egy senki. Ki a te Sándorkád? Egy kis lélek, egy icuri-picuri /kis lélek... Összerakott minket ebbe a koszos, kopott, kicsorbult ... ööö ... pohárba, mint játékos a kockákat. Dob! És még csodálkozik, hogy mindig ugyanazok a számok jönnek ki neki... A kockák minden oldalán ugyanazok a számok van-nak... Mind a hat oldalon... ugyanazok a számok ... Rakhatjuk akármilyen pohárba ...

Kintről éles zaj

Te, itt tényleg jár valaki.

ÁRON Biztos csak a szél. Gyere be, akárki is vagy!

Bejön Péter. Zilált, izgatott

PÉTER Csak én vagyok, és ... Jolánka?

EDIT Jaj, Péterke, nem lehetne kevésbé kísértetiesen? PÉTER

Drága gyerekek... ööö... És Sándor? Hol van

Sándor? Akarom mondani, Kinga. Illetve...

ÁRON (*fáradtan*) Előlről, Péter, előlről. Hogy hol van,

(azt értjük, de nem tudjuk. Azt nem értjük, hogy ki

hol van.

PÉTER Jolánka ... Nem mondott (semmit... én sem mondtam

semmit ... Csak hazamentünk ..

EDIT Hazavitt, Péterke, hazavitt... Végül már biztos az ölben vagy a hátán.

PÉTER Igen, egy kicsit be voltam... Aztán éri lefeküdtem... be voltam egy kicsit... Most is olyan a fejem...

ÁRON Most hagyjuk a te fejedet. Mi van Jolánnal? PÉTER Nem aludt otthon! Reggel... illetve... dél-

előtt... biztos ti is későn keltek... délelőtt, amikor fölkeltem ... nem volt megbontva az ágy! EDIT

Nocsak! Az asszonyok lázadása?!

PÉTER Ez jó... ezen már én is... Az asszonyok lázadása! Csak én verses drámában gondoltam... De jó cím, nagyon jó cím...

ÁRON *(fokozódó nyugtalansággal)* Mondd már, mi van veled, a jézusmáriádat! Mi van Jolánnal?

PÉTER Nem aludt otthon. Elment. Pedig ő mindig otthon aludt, és ...

EDIT Szegény feje.

PÉTER Szegény feje, és elvitte azt a kis bőröndöt is, tudjátok...

EDIT Hát hogyan tudnánk!

PÉTER ...amivel idejöttünk. Egyetlen bőröndünk volt, amikor ide lejöttünk, már nem is használtuk, csak állt ott, Jolánkám semmit sem dobott ki, mindig lazt mondta, jó lesz az még valamire, pedig én mondtam neki, hogy az már semmire se jó... Félek, félek, hogy történt vele valami, és én ...

ÁRON *(megrázza Pétert)* Mi történt, ember? Beszélj értelmesen. Mi van Jolánnal?

EDIT Nézz te oda, na nézz te csak oda ...

ARANKA *(pálinkát tölt)* Igyál, Péterke.

PÉTER *(iszik)* Félek, hogy történt vele valami, hogy valami baj történt vele... Ilyen nem volt, az egész házasságunk alatt nem volt ilyen ...

ÁRON *(nyugtalanul kering)* Üristen! Te fennvaló isten! ...

Hová lehet itt menni?

PÉTER Mindenhová ... Sehová ...

ÁRON Kerested mindenhol? A szomszédoknál? A

kocsmában? Aaaa ... Mindenhol?

ARANKA Áron. Mi van veled, Áron? Hiszen lte egészen olyan vagy ...

EDIT Mint egy ember? Látszat, kedvesem, látszat. ÁRON És ilyenkor nincs egy kurva dobozos sör ebben az egész vityillóban. Ilyenkor nincs egy árva dobozos sör az egész környéken!

Kerekes kút, mellette vályú. Bejön Kinga, vödör van nála. Viharlámpáját a kútházra akasztja. Megindítja a kereket. A letekeredő lánc csörgése végtelennek tetszik. Kinga lassan húzza föl a vödört, féltőn meg-akasztja a kereket egy ékkel, homlokát törli. Mintha valami hangot hallana. Nekivág az ürességnek. Nem ijedt

KINGA Van itt valaki? Hé! Van itt valaki?

Válaszképpen gyufa gyullad a „messzeségben”. Meg-világít egy arcot egy pillanatra. Fölparáznál egy cigarettá

Gyere ide, ne félj! Nálam csak erősebb lehetsz. Hé, te ott

...!

SÁNDOR *(bejön a lámpa fénykörébe)* Kezdem megérteni a régi pásztorokat. Itt álltam, s már vagy egy negyed órája tudom, hogy jön valaki.

KINGA A lámpafény...?

SÁNDOR Nem, nem, a lámpa... Az ember csak áll mozdulatlanul a pusztaban, (s egy darabig mintha semmi se történne. Aztán élni kezdenek a zajok ... Előbb a civilizáció zörejeit hallja meg az ember... Valahol elindul egy tehervonat, s átdöcög ide, a mi állomásunkra ... Aztán a képzeletünk hangjai... Madárszárnyak suhognak... A madarak ilyenkor már elültek ... Belső hangok, a képzeletünk hangjai. Már elég rég csak a képzeletünk hangjaira figyelünk.

KINGA Bántottad?

SÁNDOR Kit? Arankát...? Aztán az ember hirtelen eggyé válik a pusztaival. Meghallja a másik ember messzi lépteit... Eggyé válik... Van egy ilyen pillanat.

KINGA *(mintegy magának)* Van egy ilyen pillanat.

SÁNDOR Arankát? Mindig bántjuk egymást, S ki tudja, hogy a bántás mikor változik át szerelemmé. Nagyon bonyolult állatok vagyunk. *(Hadarva)* Aztán valami kisállat kezd el motozni a lábunknál, ürge, mezei egér. Valahol a faluban döngve becsapódik egy kapu, fásan, puhán, (ahogyan a nagy kapuszár-nyak csukódnak... No persze, a szerelem... Tizen-öt éves házasság, ebből nyolc albérletben, két gyerek... Szerelem?... Nem nagyon volt időnk, hogy egymás lelkének *finom* rezdüléseivel is foglalkozzunk... Aztán meghallottam a lépteidet. A vödör füle meg-megcsikordult a lépések ütemére. Behunytam a szemem, és láttalak... Mi mindent tudhattak a régi pásztorok...! Mi már a csillagokból sem tudunk olvasni. *(Főlnéz)* A csillagok...

KINGA *(tétován)* Nincs vizetek. Gondoltam... SÁNDOR Vannak foltok, amik nem jönnek ki a mo-

sásban. Te, Kinga, mi most jól ketten maradtunk.

KINGA *(menekülésszerűen)* El kell mosogatni, szörnyű rendetlenséget hagyunk tegnap, és aztán... ma lesz a világitás.

SÁNDOR Ó, a világitás! Egy lakótelepi történelemtanár hóbotos ötlete.

KINGA Én hiszek benne, Sándor, én igazán hiszek.

SÁNDOR Egy olyan ember ötlete, akinek a nem felejtés a mestersége. Akinek arra is emlékeznie kell, amit nem is látott... Akinek azt is ki kell találnia, ami van. Vicc. Korunk vicce. *(Megfogja Kinga kezét)* El kell mosogatni.

KINGA *(nem húzza el a kezét)* Ne, Sándor ... Ez sem-mit sem old meg. Tegnap megmostam a Kapitány arcát, csupa vér volt a kezem. Sok ez egy kéznek, Sándor.

SÁNDOR *(elengedi Kinga kezét)* Hát csak két lehetőség van?... A kezéd? Nem, nem azért, igazán nem azért... Csak kussolni vagy ordítani? Artikulátlanul, értelmetlenül, ön-és közpusztítóan?!

KINGA Jön valaki.

SÁNDOR Nem jön senki! A magamfajta szürke mezei egerek megérzik a veszélyt...

KINGA A Kapitány jön... *(Hallgatózik)* Nem erre, nem mifelénk... Most nem énekel... Napokig (nem fog énekelni... Hé, Kapitány! Kapitány! Itt vagyok! Én vagyok az! Megismered a hangomat?! Kapitány!

SÁNDOR *(hosszú szünet után)* Senki.

KINGA Húzzuk föl a vödört. *(Odamegy a kúthoz, el-kezdi hajtani a kereket. Elengedi, iszonyú lánccsörgés)* Szerettem... Már senkit se szeretek. Egy jó-szívű, gyenge ember kedvese vagyok... Áron nem hitvány, csak gyenge... S a gyenge emberek hitványak. Csiki-csuki... *(Durván)* Az éjszaka híján megizélték a feleségedet. Tessék, izéld vissza! Amúgy férfi módra!

SÁNDOR Félreértettél.

KINGA *(a kút fölé hajol, torkaszakadtából)* Kapitány! Hol vagy, Kapitány?! Segíts! Segíts! *(Sándorhoz)* Cigaretta! Gyújtsd meg. Nincs gyufám... őt szerettem... Úgy adódott, hogy kétszer is lemoshattam a vért az arcáról. Vannak ilyen adódások.

Sándor átnyújtja a cigarettát

Nem kell. Leszoktam.

SÁNDOR A többiek tudják?

KINGA Te is a többiek vagy, nem?! ... Ne haragudj, iszonyú voltam, de néha nekem is üvöltönnem kell. Értelmetlenül, artikulátlanul... *(Úgy simul hozzá Sándorhoz, mint egy szerelmes)* Elment. Nem jön ide. Most sem tudtam megvédeni... Évekig nem is-mert meg, aztán ... De az már nem ő volt.

SÁNDOR De hát ki tette ezt veled...? Most én is hal-lom. Errefelé jön?

KINGA Ez nem ő. A Kapitány húzza a lábát. Ezek a lépések döngnek. Hallod? Magabiztos lépések. A birtokos lépései. A földesúr lépései. (Toppant) Akie ez a föld.

SÁNDOR *(gúnyosan)* A föld azé, aki megműveli. Ahogy a kis piros könyvben áll... Van, ahol már zöld ...

KINGA Maradj, melegséget akarok érezni. Te is csak ezt akartad... Én neki fogok világitani. Az én élő holttestemnek ... Ne bántsát Arankát. Nem tudja, hogy mit cselekszik. Az ösztön... Az ösztön néha erősebb nálunk.

SÁNDOR S élni akar ? Van két fiam. A nagyobbik már szemüveges. Éjjel zseblámpával olvas a paplan alatt. Úgy teszek, mintha nem venném észre. Én is ezt csináltam. Apám szidott, egyszer *megpofozott*... Igen, az ösztön néha erősebb nálunk.

KINGA Régebben még érdekelt, hogy mi lesz velem.

Már tudom. Hibbant öregasszony, színfolt a kerület utcáin... Még ad magára, aztán egy szép nap fé-sületlenül megy le a boltba... Nagyváros, senkinek se tűnik fel. Ó, Sándor, hogy szeretnék szeretni ! SÁNDOR

Húzzuk fel a vödört... Aranka?... Talán hagyni kéne, hogy kitombolja magát. A tombolás ideig-óráig betörni a léket a feltartóztathatatlanul süllyedő csónakon ... Menjünk, Kinga, várnak. KINGA Nem vár senki. Menjünk. Nagyon szerettem.

Szörnyű kimondani... de talán jobb lett volna, ha agyonverik. Ha nincs többé ez az arc, ami arra a másokra emlékeztet.

SÁNDOR Hogy hívták?

KINGA Talán már csak Jolán emlékszik rá.

SÁNDOR És te?

KINGA Én is emlékszem. De nekem is már csak... a Kapitány.

SÁNDOR Ki tette vele? És miért?

KINGA Húzzuk fel a vödört... „Mélységes mély a múltnak kútja ...”

SÁNDOR „... Ne mondjuk inkább feneketlennek?” KINGA *(bekiált a kútba)* Hol vagytok? Halljátok? Hol vagytok? Csak egy hangot! Csak egy jelet!

SÁNDOR Menjünk, Kinga.

KINGA *(a kútba)* Kapitány! Hé, Kapitány! Te is ott vagy?

SÁNDOR Jön valaki.

KINGA *(hallgatózik, tárgyilagosan)* Még csak kerülget ... Egyre szűkülő körökben... Ne bántsát Arankát, szeret téged, szereti a gyerekeket... És ennyi van. Nincs több. Csak ennyi van. Gyere, húzzuk fel a vödört.

Odamennek a kúthoz, meghajtják a kereket

SÁNDOR De hát ki tette ezt vele? Ki tette ezt a Kapitánnyal?

KINGA Hogy ki tette? *(Nevetve)* Hogy ki tette?

Bejön Boldizsár úr és Ferkó. Vállukon puska

BOLDIZSÁR ÚR *(kedélyes, barátságos, bizalomgerjesztő)* Szép jó estét mindenkinek. Vízet húzunk, vizet húzunk?

SÁNDOR Vízet.

KINGA Csak vizet, Boldizsár úr.

BOLDIZSÁR ÚR Szép esténk van. Hogy megenyhült az idő. Mintha tavaszodna ... Jövőre kitisztítjuk a kutat, helyrepofozzuk a tanyát. Legyen takaros... Ejnye, de hosszú az a lánc ! Fehérre meszeljük. Ki-tesszük a *kirakatba*, hehehe. Ha lejön ide valaki, ne mondhassa, hogy . Ejnye, de mély az a kút.

KINGA Pedig csak víz van benne.

SÁNDOR Víz, semmi más.

Vasúti töltés. A szemafor piros lámpája a magasban. A közeli állomás zörejei: egymáshoz koccanó vagonok, kalapácscsendülések Föl-fölvillanó fények.

Jolán jön, kezében kopott bőrönd. Főlnéz a szemaforra, gyufát gyújt, annak a fényénél megnézi, hány óra. Ráül a bőröndre. Mozdulatlan, szoborszerű. Vonat közeledését hallani. Elnyújtott fékcsikorgás. Csönd. Távoli hangszóróból: „Végállomás, tessék kiszállni, végállomás, tessék kiszállni ...” Berohan a Kapitány. Jolán láttán megtorpan. Kerületi, végül leül mellé, a földre

JOLÁN Hát megtaláltál, Kapitány? Gondolhattam volna ... Te mindent megérel.

KAPITÁNY Csak a cicát... Eltűnt a cica, eltemették.

JOLÁN Engem nem csapsz be, Kapitány... Honnan tudsz te mindent? Ki sügja meg neked? *(Szünet)* Most menj el, egyedül akarok maradni. Mindjárt jön a vonat.

KAPITÁNY *(teljesen normális)* Ide nem jön vonat. JOLÁN Jön, Kapitány, jön. A vonatoknak megvan a maguk órája. Pontosan jönnek, nagyon pontosan... Évekig reméljük, hogy mégsem, hogy... pedig csak a vonat jön, a mi vonatunk ...

KAPITÁNY Nekünk nincs vonatunk.

JOLÁN Nem érted te ezt, Kapitány. Menj haza szépen. Ne! Hajtsd ide a fejed.

A Kapitány Jolán ölébe fekteti a fejét

Nincs gyerekem. Lehetett volna. Kettő, három... Sok volt a dolog. A kert, az állatok. Sok pénzt kel-lett keresni, Kapitány. Tudod még, hogy mi a pénz?

KAPITÁNY A kert, az állatok... Nem kell a pénz... nem kell ... JOLÁN Buta vagy... Lehet, hogy okos... Az első gyerek a ház miatt nem született meg. A második az állatok miatt... A harmadik... Emlékszel még a bikákra, Kapitány? Nagyon szeretted a kis bikákat, s azok is szerettek téged.

KAPITÁNY *(halkan)* Mindenre emlékszem.

JOLÁN Nem lett gyerekem, de lett sok pénzem. A pénz jó dolog, Kapitány. Azt mondják legalábbis... *(Riadtan)* De most menj el, azonnal menj 'el! Egyedül kell maradnom, egyedül kell megvárnom a vonatot!

KAPITÁNY Ide nem jön vonat!

JOLÁN De jön ! Takarodj, kotródj ! *(Ellöki a Kapitányt, aki félregurul, mint egy bábu)*

KAPITÁNY *(nyűszítve)* Nem jön vonat, Jolánka... Haza kell menni, haza kell menni, várnak, vár-nak...

JOLÁN Nem vár senki, érted, senki, senki!

A Kapitány négykézláb kerületi Jolánt

Itt vagy még ...? *(Gyöngéden)* Ugye, itt vagy még ...?

KAPITÁNY Itt vagyok.

Hosszú szünet. Kerekeket kopogtató vasutaskalapács hangja

JOLÁN Szerelmes voltam, Kapitány. Tudod még, hogy milyen az? Te is szeretted Kingát ...

KAPITÁNY Kingát ...

JOLÁN ...Most meg csak odaküszöl hozzá, mint a kutya.

Gyere ide, gyere ide, na, ne félj ... Még nem jön a vonat.

KAPITÁNY Szeretem Kingát ... Elment, nem jött vissza, elment...

JOLÁN Azt a nagyhangű, vidám embert szerettem. Azt a mulatósat. Áron... Milyen szép név... Áron, Áronka ... Ha fiam született volna... Áronka, azonnal mássz le a diófáról ! Azt akarod, hogy kiporoljam a nadrágodat? Áronka, már megint úgy eszel, mint egy kismalac ... Már senki se szereti. önmaga kísértete. Mint te is, Kapitány. Valamennyien csak a kísértetei vagyunk önmagunknak. Életben maradtunk, s még csak tragikusak sem vagyunk... Csak nevetségések, iszonyúan nevetségések. Tudod-e, Kapitány, hogy én a tragikumból vizsgáztam az egyetemen... Aztán a nevetségességben éltem... Mi van veled? Miért hallgatsz? Te sírsz?

KAPITÁNY A cica... el van temetve... Hol van a cica eltemetve?

JOLÁN Aztán eljöttem ide. Nagyon szép lány voltam ám én, Kapitány ! Gyere már ide, gyere, na ... Bosszút akartam állni. Eltemetkezni... Elveszni, mint a cica... Szegény Péter, nem értette, hogy miért az ő felesége lett az osztály legszebb lánya. De hamar beleszokott. Ilyenek vagyunk, Kapitány... Hamar beleszokunk mindenbe. Én pedig meggyűlöltem. Csúnyán becsaptam, nagyon csúnyán becsaptam a te Péteredet, Kapitány, s aztán meggyűlöltem benne a saját bűnömet. De a szép lányok sokmindent megengednek maguknak, s a látástól vakulásig dolgozó asszonyok még annál is többet. Nem érted te ezt ...

KAPITÁNY Érttem.

JOLÁN Mit beszélsz te? Mit értesz te? Kapitány... te csibész ..

KAPITÁNY Ide nem jön vonat. Nem (engedem).

JOLÁN (*makacsul*) De jön... És a szép dolgos asszonyok megkapják az életükért a büntetésüket... Nagyon megverték, Kapitány? Mondd, nagyon meg-verték az éjszaka?

KAPITÁNY Nagyon megverték az éjszaka ... ?

JOLÁN Nem engem, hé! Nagyon megvert az a Ferkó? Na, látod, neki tiszta a lelkiismerete. (*Oktató hangon*) S ez fontos, ez nagyon-nagyon fontos, Kapitány. Kellenek a tiszta lelkiismeretű emberek, úgy kellenek, mint a falat kenyér. Mindig kell valaki, aki tiszta lelkiismerettel véresre ver egy arcot, összerugdál egy fetrengő testet. Pedig milyen derék ember különben. Erdész! Itt ugyan csak egy pár liget van, a többi kivágták... S ez a Ferkó hajnalban kél, kerületi a nemlétező erdőit, hallgatja a madarakat, na, azok vannak, madarak, azok vannak... Árvalányhajat tűz a kalapjába... Van három fia. S 'éjszaka, miután téged ott hagyott vérbe fagyva, biztos hazament, megsimogatta 'a gyerekeit azzal a kézzel, amivel téged összevert, aztán lefeküdt a jó meleg asszonya mellé, és aludta az igazak álmát. (*Ingerülten*) De én itt csak beszélek neked, csak beszélek...

KAPITÁNY Beszélj még, Jolánka. Hozzám olyan ritkán beszél valaki. Olyan szépen beszélsz.

JOLÁN (*maga felé fordítja a Kapitány arcát, gyanakodva*) Hé, ember! Te érted, amit én mondok? Te, Kapitány, te! Te (hallod, amit én mondok?)

KAPITÁNY (*gúnyosan*) A Kapitány mindent hall. Mindent lát... csak azt nem tudja, hogy a cica .. . hogy hol van a cica eltemetve?

JOLÁN (*gyanakodva*) Már megijedtem... De most menj haza, ez nem neked való... Szép voltam, és most gazdag vagyok. Nem szeretnek, csak tisztelnek, vagy csak úgy tesznek. Félnék tőlem, ijesztő vagyok, Kapitány, borzasztóvá tett a sok pénz, ami senkinek sem kell már ... Ilyen a világ, Kapitány.

KAPITÁNY (*gúnyosan*) Ilyen a világ, Kapitány.

JOLÁN Kire maradt? Talán még lehetne gyerekem. Nem, nem, nem, (nem! Taníthatnék. Tudod, hogy én tanító néni vagyok? Ha összeházasodtatok volna Kingával, én taníthattam volna a srácaitokat. Bizony, Kapitány. Még most is 'sok verset tudok, a verseket nem egykönnyen felejtí el az ember...

...most már azt hiszem, hogy nincs igazság,

már:azt, hogy minden kép és költemény,

azt, hogy Dsuang Dcsi álmodja a lepkét,

a lepke őt ,és mindhármunkat én.

A szemafor piros lámpája zöldre változik

Verseket felnőtt gyerekeknek ... Nem tanítok senkit, Kapitány. Gazdag vagyok, és erős vagyok, mint a bikáim. Nem szeretek senkit, és engem se szeret senki.

KAPITÁNY Én szeretlek. Haza kell menni, Jolánka, haza kell menni ...

Vonafütyty

JOLÁN (*hadarva*) El ne feledd, Kapitány, az a kis ház, hátul, a kertben, az a tied, onnan senki se tehet ki, a te nevedre irattam, egészen a tied, a te tulajdonod, te csak (mindig azt mondd: az a ház az enyém, Jolánka nekem adta! Na halljuk, mondd!

KAPITÁNY Ide nem jön vonat.

JOLÁN (*kétségbeesetten*) Ne ezt, bolond! Az a ház az enyém, Jolán nekem adta, irás van róla ! Ezt mondd! Irás van róla... Halljam!

KAPITÁNY Az a ház az ... Ide nem jön vonat. JOLÁN

Az a ház...

KAPITÁNY Az a ház ...

JOLÁN Az enyém...!

KAPITÁNY Az enyém... Nem jön vonat.

JOLÁN (*vállán ragadja a Kapitányt*) Irás van róla! Mondd !

Hallani akarom ! (*Rázza a férfit*) A te szádból akarom hallani!

KAPITÁNY Irás van róla... Jolánka, Jolánka néni, én szeretlek, én szeretlek téged, ne menj el ...

Közeledő vonat zakatolása

JOLÁN Bolond beszéd ! Nem kell a szereteted ! Nem kell, érted, nem kell !

KAPITÁNY Ne menj el, Jolán néni, ne menj el! (*Sírva*) Ne menj el... Az a ház az enyém, irás van róla...

JOLÁN (*elindul a töltés felé*) És most menekülj ! Rohanj ! Jönnek, a kukoricásban jönnek, téged keres-nek, menekülj!

KAPITÁNY Nem jönnek, senki se jön! Nem jön ide vonat! Nem jön ide vonat! Nem jön ...

A vonat zaj fülsiketítővé válik. Jolán a töltés felé rohanna, a Kapitány utánveti magát, elkapja a lábát, lerántja a földre

JOLÁN Eressz el, te örült! A tied a kis ház, hát nem érted?! Irás van róla, senki se tehet ki belőle. Eressz, eressz, mert agyonváglak!

KAPITÁNY Nincs vonat! Nem jön a vonat! Nem kell a ház ! Nem kell ! Nem kell!

Jolán lerúgja magáról a Kapitányt, elindul a töltés felé. A Kapitány ráugrik, lerántja, birkóznak, miközben a vonat átrobog a fejük fölött. Lassan elül a zaj. Békés kalapáccsilingelés. Kigyullad a piros szemaforlámpa

JOLÁN (*sírva*) Hát nem kellett neked a kis ház, Kapitány ? Nem ... kellett... a kert végében... a körtefa alatt... az a kis ház... (*Magához öleli a reszkető Kapitányt*) Nem jön vonat, ide nem jön többé vonat, Kapitány. Ne félj, nem jön a vonat, Kapitány.

Búbos kemencés szoba. Rend van. Az asztalon tiszta abrosz, poharak, teli üvegek.

Mindenki. Edit és Áron ünnepelőben, Kinga és Sándor abban ruhában, amit a kerekes kútnál viselt. Péter elázott. Ferkó puskát tisztogat a háttérben. Távoli vonatzakatolás

BOLDIZSÁR ÚR Elment az esti gyors. Most már csend lesz. (*Nevet*) Most már olyan csend lesz itten, Áron, édes egy komám, mint a sirban.

ÁRON (*idegesen*) Ma már nincs több vonat? BOLDIZSÁR ÚR Nincs. Volt egy személy... (*Ferkóhoz*) Hánykor is?

FERKÓ Pontban hétkor, Boldizsár úr.

BOLDIZSÁR ÚR Pontban hétkor. Most a gyors, s ezzel vége... Ejnye, de temetői ma itt a hangulat. Áronkám, Sándorom! Így kiütötte a pesti urakat az

a kis kisüsti ? Így romlik hajdan erős *magyar*?! EDIT

Látom, magát költészetben sem lehet eladni. BOLDIZSÁR

ÚR Ez költészet? Én meg azt *hitem*...

Hallod-e, te Áron, fullánkos egy nyelve van az aszszonynak. Rajtad is próbálgatja?

SÁNDOR (*ingerülten föláll*) Aranka, kérlek... (*gyöngéden*) átöltözhetsz.

ARANKA (*tétován megsimogatja Sándor arcát*) Sándor, én...

BOLDIZSÁR ÚR Sose *tudtam* eligazodni az asszony-félén.

Nekem mindig túl magas volt az asszonyi lélek. Ferkó, poharat! *Kettőt!*

Ferkó tölt két pohárba, odaviszi Boldizsárnak

Nesze, Áron. Rendezek én majd a tiszteletedre vadászatot (*nevet*), de akkor nem fokhagymás kenyeret fogsz ráigcsálni.

PÉTER (*részeg motyogás*) Jolánkám, édes egyetlen Jolánkám.

SÁNDOR Nincs semmi baj, Aranka. Menj, öltözz át.

Aranka kimegy a konyhába

BOLDIZSÁR ÚR Mi van? Valami ünnepségre készül-tök?

PÉTER Jolánkám, drága, egyetlen Jolánkám
ÁRON Ne lógasd az orrod, Péter! Nézz meg engem! Nemes arcélem megcsillan a fölkelő napban...
EDIT Egy kis háziünnepségre, Boldizsár úr. Morbid, nem mondom, de hát erre jussa".
SÁNDOR *(ingerülten)* Nem segítenél Arankának? EDIT A szoknyáját tán csak fel tudja húzni ... BOLDIZSÁR ÚR Világítottok, ha jól értettem. Szabad tudnom, hogy kinek?
EDIT Mert hogy le is... Erről jut eszembe, Boldizsár úr, mi történt az éjszaka a Kapitánnyal? Maga itt mindent tud, vagy tévedek? Nem tud mindent?
BOLDIZSÁR ÚR Az attól függ.
EDIT És mitől függ? Nem járkal itt valaki?
BOLDIZSÁR ÚR Ferkó!

Ferkó kimegy

EDIT Jó magával, Boldizsár úr. Biztonságos. Amióta maga itt van, nem félek. Olyan rendíthetetlen, olyan ... kérlelhetetlen.
BOLDIZSÁR ÚR *(gyanakodva)* Ezt komolyan mondja? EDIT Komolyabban már nem is mondhatnám. BOLDIZSÁR ÚR Nem értelek én titeket.
FERKÓ *(bejön)* Senki, Boldizsár úr.
BOLDIZSÁR ÚR Megkaptátok ezt a tanyát. Bagóért! Jövőre rendbe hozatom. Megígértük, s amit mi meg-ígérünk ... De a homályos dolgokat nem szeretjük, a homályos dolgokat, azokat piszkosul utáljuk.
EDIT Áron! Boldizsár úr piszkosul utálja a homályos dolgokat.
PÉTER *(hirtelen megelevenedik)* Édes drága jó gyerekek! Gyertek el tavasszal is, nyáron is... Mi mindig tárt karokkal... Amikor zöldül a vetés... és alkonyatkor a tücsökcirpelés ...
ÁRON Jolán is itt lehetne már. Körülnézhetne valaki.
BOLDIZSÁR ÚR *(indul)* Akkor mi talán ...
EDIT Csak még annyit, Boldizsár úr, mi történt az éjszaka a Kapitánnyal?
KINGA Semmi ... csak egy kis baleset.
BOLDIZSÁR ÚR Ami a Kapitánnyal történt, az bár-kivel megtörténhet.
KINGA Igen, itt bárkivel bármi bármikor megtörténhet. Nem ringatjuk illúziókba magunkat. Itt még mindig bárkivel, bármi, bármikor ...
SÁNDOR Ne, Kinga, nincs értelme.
ÁRON Imádom a falusi libákból lett kékharisnyákat. Bárhová jutottak is el, maradt bennük egy kis zamat, egy kis eredeti, provinciális íz.
EDIT Széket, Péterke, gyorsan. Páholyból akarom nézni!
PÉTER Csak tuskó van, Editke
KINGA És évek múlhatnak el anélkül, hogy az ember nekimenjen vaktában egy ökölnék ... vagy megbotojjon egy kinyújtott lábban
BOLDIZSÁR ÚR *(fojtott dühvel)* Elmegyünk! Ferkó, a kalapomat.
KINGA Hát nem kíváncsi, Boldizsár úr, hogy miért jöttünk itt össze? Már azon kívül, hogy leigyuk magunkat, négykézláb mászkáljunk, artikulátlan hangon népdalokat üvölszünk fokhagymás zsíros kenyeret együnk, pedig másra is telik?!

SÁNDOR Hagyd abba, semmi értelme.

EDIT De ne hagyja abba. Volt már magyar szex, legyen magyar krimi is!

PÉTER Krimet kéne írni, azt most kiadják...

ÁRON Jaj, Boldikám, ne légy ilyen érzékeny. Tudod, milyenek a nők. Hold ... ööö ... holdbéli lények, beleéreznek múltba és jövőbe... Fáj nekik, hogy a kétszer kettő az négy. Igaza van Boldizsár úrnak. Itt nincs múlt. Itt jelen van, szakadatlan jelen.

SÁNDOR *(kiszól a konyhába)* Készen vagy, Aranka?
ÁRON Hagyd a múltat, Kinga. Rég volt, talán igaz se volt.
BOLDIZSÁR ÚR Én nem tudom, hogy mi volt. Én csak azt tudom, hogy nekem tudnom kell, hogy mi folyik itten. Egyetek, igyatok *(a belépő Arankához)*, szeressétek egymást. De nekem tudnom kell, hogy mi folyik itten.

PÉTER *Mondd el neki, Sándor, mondd el. Te olyan szépen...*
Történész, Boldizsár úr... Olyan a feje, mint a telefonkönyv ... Betéve tudja az összes forradalmakat...

BOLDIZSÁR ÚR Miféle forradalmakat?

PÉTER Az összeset ... mindet... *ami csak volt ...* ARANKA *Menjünk, Sándor. Kikészítettem a gyertyákat.*

BOLDIZSÁR ÚR Kinek világítottok ti itten? Ki halt meg? Miféle világítási komédia ez? Ki a halott!? Tudnom kell!

SÁNDOR Nem halt meg .senki. Játék.

EDIT *(gúnyosan)* Csak játék.

PÉTER Igazán játszhatnánk valamit, gyerekek.

ARANKA Játék.

KINGA Csak egy gyertya. Egy lélegzetre elfújható.

BOLDIZSÁR ÚR Értem én... Csak egy szál gyertya.

Novemberben... Értem én... Na hát csak rajta!

Gyerünk! Lássuk! Kíváncsi vagyok, hogy... *hogymi kerekedik ki belőle.*

EDIT Semmi, édes Boldizsár úr.

ÁRON Semmi.

SÁNDOR *(gúnyosan)* Tényleg semmi.

Kivágódik az ajtó, megjelenik Jolán. Ruhája tépett, poros

PÉTER Jolánkám, *édes egyetlenem, már úgy aggódtunk, már úgy...*

KINGA *(a küszöbön)* Gyere be, Kapitány!

ÁRON Jolánkám, az Istenért, most ne...

JOLÁN Gyere be! *(Behúzza az ajtónyílásba a Kapitányt, az egyik tuskóra mutat)* Ül le. Ül le ide közénn.

ÁRON Jolán.

JOLÁN Most már itt vagyok. És itt is maradok. Ne aggódj, Áron. Most már itt is maradok. *(Boldizsár-hoz)* És itt marad a Kapitány is.

KINGA István. Azt hittem, *„sose látlak többé... JOLÁN Mire várunk, Sándor? Gyűjtsuk meg a gyertyákat. És emlékezzünk... ha még tudunk.*

SÁNDOR Hát akkor, gyerekek... Tényleg *elmegy*, Boldizsár

úrr? Némán, egy szó nélkül? Semmi búcsú? Semmi, semmi?

BOLDIZSÁR ÚR Megmondtam: *itt mindenki úgy élhet, mint a paradicsomban. Ez kellett? Megadtuk! Megkaptátok... Csak ez a világítás. Valakinek... Nem értem... (A Kapitányra mutat, kitör)* Ezt nem akarom látni többé! Ez az ember

nincs. Bolond. Élő-halott...

SÁNDOR Mitől félsz, Boldizsár úr? Egy pohár vizet? JOLÁN

Ne féljen, Boldizsár úr. Semmi se történt. SÁNDOR

Semmi.

EDIT A semmi az, ami történt.

ARANKA A semmi, Boldizsár úr, a semmi.

KINGA Boldizsár úr, fél valamitől?

BOLDIZSÁR ÚR Semmi ... De ez a világítás? Mi akar ez

lenni? Kinek világítottok ti itten?

SÁNDOR Talán magunknak.

KINGA *(átöleli a Kapitányt)* És neki.

A szin üres. Halkan, egyenletesen fúj a szél. Sötétség. Imbolygó gyertyák közelednek. Sándor, Aranka, Péter, Jolán, Kinga és Edit bejön egy-egy gyertyával. Le-teszik, megállnak mögötte. Bejön Áron, kissé távolabb áll meg a többiektől, nincs nála gyertya. Boldizsár és Ferkó a háttérben kerülgeti a világítókat

SÁNDOR Itt vagyunk... Semmi jelentősége... Meg lehet szokni... *Voltunk tizenhat évesek is... De amíg ez a gyertya ég, egyetlen percig, emlékezzetek. Gyertek közelebb, barátaim. A lélek szakadékony, a test törékeny. Az elme...?*

Igen, ott még minden megélhető. Nem vagyunk keserűbbek a keserűnél, s *mosolyunk arcunkra fagyott vonal. Nem lázadozunk, ó, nem, jóllakottak vagyunk... Gyertek közelebb, barátaim. Gyertek, érezni akarom a testetek melegét, érezni akarom erre a percre... Aztán jöhet az újabb esztendő, eláruhathatjuk egymást, kigúnyolhatjuk egymást, jöhet az újabb év, amikor sem-*

mi se szent. De most, egyetlen percig, higgyük, hogy sérthetetlenek vagyunk, hogy elérhetetlenek vagyunk, hogy a képzelet vizein bárhova elevezhetünk ... Gyertek közelebb, barátaim... Dolgozni fogunk. Maradék menedékünk a munka. És nem kérdezzük, és nem kérdeznek. Nem vagyunk cinikusak, s mi sem áll távolabb tőlünk, mint az, hogy semmi se szent. Hitetlen hívók. Gyertek közelebb, barátaim. És semmi se szent! De évente, egyszer, egyetlen percig emlékezzetek. Vége. Ennyi volt.

Mindenki kimegy. A szélzúgás fölerősödik, szél lobog-tatja a gyertyákat. Bejön a Kapitány

KAPITÁNY *(seprű, vödör van nála, zajosan lecsapja)* Állj! fel a kezekkel! *(Föltartja a kezét)* Senkit se bántottam, a légynek se vétettem, eresszettek, ne bántsatok! *(Hirtelen váltás)* Hopp, most megvagy! Térdre, térdre a Kapitány előtt! *(Letérdel a gyertyák elé, „simogatja” a lángokat)* Lélek, sok kicsi

fényes lélek... Világítanak, messze látszanak, száz kilométerre ellátszanak... *(Elfúj egy gyertyát)* Hová ment a láng? Jaj, hová ment...? *(Elfújja a másodikat is)* Ott van, ott röpül! Arra van, nincs se-hol... Elmentek, messzire mentek, már nincs meleg... Hol van, hol van a cica...? *(Fölveszi a harmadik gyertyát, keresgél)* Hol vagy, hová bújtál, te meleg, te puha... Vedekezzünk, meneküljünk! Ne, ne gyertek, megadom magam, én mindenkinek meg-adom magam. Segítség, segítség! *(Hadonászik a gyertyával, fölkap még kettőt, a viaskodásban mind a három kialszik)* Nincsen, sehhol senki, sötét van, elmentek... Meg kell találni, meg kell találni a cicát... *(Az utolsó gyertyához)* A lélek, kicsi fényes lélek... Te mondd meg nekem, te sügd meg nekem, hiszen te tudod, te áruld el nekem... Hol van a cica eltemetve? Hol van...? Hol van a cica eltemetve? *(Elfújja az utolsó gyertyát)*

Függöny

